

■ TEXTOS ORIXINAIS E VERSIÓN GALEGA

Hando Runnel

KURBADE KAITSEKS

Kurbade kaitseks ehitan kunagi linna.
Kurbade kaitseks teen neile tellistest majad.
Kurbade kaitseks võretan aknad ja ukсед.
Kurbade kaitseks panen vahid välja.
Kurbade kaitseks keelan kurbusest mõelda.
Kurbade kaitseks nõuan kõikidelt naeru.
Kurbade kaitseks kulutan aastad ja hoole.
Kurbade kaitseks ehitan kurbadelinna.

(1972)

ISAMAA, ISAMAA

Isamaa, isamaa,
kui ma peaksin surema,
siis üks vald jääb vaesemaks,
jääb üks talu tühjemaks.
Isamaa, isamaa,
ilus on siin elada,
kõik siin kõiki tunnevad,
vastamisi vannuvad.

(1976)

EN DEFENSA DOS TRISTES

En defensa dos tristes un día fundarei unha cidade.
En defensa dos tristes fareilles casas de ladrillo.
En defensa dos tristes enreixarei ventás e portas.
En defensa dos tristes apostarei sentinelas.
En defensa dos tristes prohibirei pensamentos tristes.
En defensa dos tristes esixirei que todos rían.
En defensa dos tristes malgastarei anos e coitas.
En defensa dos tristes fundarei a cidade dos tristes.

(1972)

37

MIÑA TERRA, MIÑA TERRA

Miña terra, miña terra,
cando eu morra,
unha aldea ha ser máis pobre
unha casa máis baleira.
Miña terra, miña terra,
que bonito é vivir
onde todos se coñecen
onde todos se maldín.

(1976)

Os anos que aparecen ao pé dos poemas corresponden á súa primeira publicación en libro se van entre parénteses. Remiten en cambio á data de escritura, ou á de aparición nun xornal ou nunha publicación periódica, cando se sitúan entre corchetes (*N. dos T.*).

TÜDINUD KÕIGEST

Tüdinud kõigest, tüdinud armust ja hirmust,
tüdinud tänavaukudest, juustest enese pääs,
tüdinud mõtteist, suurist raamatuvirnust,
tüdinud sellest, et kuskil ei kumagi pääs.

Tüdinud tööstusest, tüdinud paadist ja parvest,
tüdinud autodest, tüdinud aatomijõust,
tüdinud rahust ja sõprusest undavast sarvest,
tüdinud kohtlusest, tüdinud nõukate nõust.

Oled, sest pead, isuta hulgud ja hingad,
seegi su meelest ei muu kui tühi rutiin,
võbelus veel, lillede lõhn, — neid ehk veel hindad,
enesest öelda ei tea, milleks muigutad siin.

Elu sind üllatas kord, otsisid elule mõtet,
nõnda kuis elu sul kaob, nõnda mõtegi kaob,
kerkib ja kaob, pole jäädavat mõtet,
see, mille avastab üks, teise jaoks ikkagi kaob.

(1976)

38

MA POLEGI ISA NÄINUD

ta elu aeg käis tööl,
ta hommikul vara väljus
ja koju jõudis keskööl.

Me lapsed magasime
ja kunagi teda ei näind,
üks kord tema kõrget kuju
ma une seest olen näind.

(1982)

SIIN ELAS ÜKS EESTIMAA EESTLANE,
ma tundsin teda kaude.
Ta oli sündinud Inglismaal,
sääl lõpetand koolid c u m l a u d e .

FARTO DE TODO

Farto de todo, farto do amor e do medo,
farto das fochas, do pelo na propia testa,
farto de ideas, dos grandes andeis de libros,
farto de non ver en ningures unha físgoa de saída.

Farto da industria, farto de botes e balsas,
farto de coches, farto da enerxía nuclear,
farto do chifre que asubía paz e amizade,
farto da necidade, farto do consello dos sabios.

Es porque tes que ser, sen degoiro rúas e respiras,
mesmo iso aparéceseches como simple rutina baleira,
pero un tremor, o recendo de flores – que aínda aprecias,
aunque non sabes dicir por que relambes agora os beizos.

A vida sorprendeute unha vez, procurácheslle un sentido á vida,
mais ao ela esmorecer, non fica sentido ningún,
agroma e esmorece, non fica sentido ningún,
o que un descobre, para outro desaparece.

(1976)

39

NUNCA VIN MEU PAI,
botou a vida a traballar,
marchaba co abrete
e volvía coa noitebra.

Os nenos durmiamos
e nunca o vimos na casa,
pero a súa enorme imaxe
revelouseme unha vez nun soño.

(1982)

AQUÍ EN ESTONIA VIVIU UN INGLÉS,
que coñecín a pasar.
Naceu en Inglaterra,
rematara os seus estudos c u m l a u d e.

Nüüd õpetas eestlasi Eestimaal,
ta mehemeel austajaid võitis,
kuis pimedal ajal jalgrattaga
siin taskulambiga sõitis.

(1982)

ISA OLI JOODIK,
ema oli pai,
lastest lihtsalt väike—
kodanlased said.

Tütrest tuli tõusik,
pojast aatleja,
tele-visi-ooni
välisvaatleja.

Isa pettis rahvast,
ema pettis meest,
lapsed kahtlustavad
targu igameest.

(1982)

40

ILUS ON MAA

I

ME LIIGUME LOOGELDES LOOJANGU POOLE,
me möödame päevaga määratu tee,
me liigume loogeldes loojangu poole,
me süda on rahul, meid rõõmustab see,
et loojangu kannul käib noorendav hommik,
et hommikust algab uus päikesee tee,
me palged on pööratud loojangu poole,
me süda on rahus, meid rõõmustab see,
et koit tuleb loojangu kuklas ja kannul
veel enne kui kustuda jõuabki see,
et koit hakkab lõõmama loojangu kannul
veel enne kui kustuda jõuabki see.

Logo aprendeu aos estonios en Estonia,
gañou admiradores pola súa mente viril,
e montaba en bicicleta como nunha xeira escura,
cunha lanterna na man.

(1982)

O PAI ERA UN BORRACHÓN,
a nai era una estreita,
os fillos resultaron ser—
máis ben da ala dereita.

A filla é unha *parvenu*,
o fillo sutil cronista
de noticias do estranxeiro
para unha canle centrista.

O pai enganaba ás xentes,
a nai enganaba ao pai,
e os fillos moi prudentes
sospeitan de canto hai.

(1982)

41

DO CICLO UNHA TERRA FERMOZA

I

IMOS SERPEANDO CARA AO SOLPOR,
de día calculamos un longo treito de estrada,
imos serpeando cara ao solpor,
o noso corazón está satisfeito, alégranos
que polas pegadas do solpor siga unha mañá anovadora,
que á mañá saia unha nova estrada soleada,
as nosas faces miran ao solpor,
o noso corazón está satisfeito, alégranos
que o abrente vaia a carón das pegadas do solpor
mesmo antes de lle chegar a morte,
que o abrente se arroibe nas pegadas do solpor
mesmo antes de lle chegar a morte.

Ilus, ilus, ilus on maa,
ilus on maa mida
armastan.

II

TÕUSE ÜLES JA LÄHEME ÄRA,
kaste langeb ja märjaks saab maa,
tõuse üles ja läheme ära,
kauem siia me jääda ei saa;
võta kinni kui tahad veel kaelast,
võta sõrmedest, hoia veel käest,
aga ehted, mis kadusid kaelast,
ükskord tagasi küsid mu käest;
tõuse üles ja läheme ära,
kauem siia küll jääda ei saa,
öö on lühike — hilja või vara
juba on, enam aru ei saa.

Ilus, ilus, ilus on maa,
ilus on maa mida
armastan.

42

III

ILUS ON SUVI JA ÕHTU,
loojangu värve
langeb me pääle.

Ilus on öö,
tähtede vöö,
võimsaid soove kiirgab me pääle.

Tähed mis õhtuti tõusevad,
hommikul tagasi rändavad
isade maale.

Õhtud mis öö aega sõuavad,
hulguvad, otsivad, jõuavad
pärale hommiku maale.

Ilus, ilus, ilus on maa,
ilus on maa mida
armastan.

Fermosa, fermosa é a terra,
fermosa é a terra
que eu quero.

II

ÉRGUETE E VAMOS,
xa cae a rosada, e o chan estase a humedecer,
érguete e vamos,
non podemos quedar máis;
quererás se cadra aínda abrazar o meu colo,
collerme os dedos, collerme do brazo,
pero as xoias que che desapareceron do colo,
un día inda me has pedir que chas volva;
levanta e vamos,
non podemos quedar máis,
a noite é curta — sexa tarde ou cedo,
non podemos dicir ren.

Fermosa, fermosa é a terra,
fermosa é a terra
que eu quero.

43

III

FERMOSOS SON O VERÁN E A TARDIÑA,
cores do solpor
caen sobre nós.

Fermosa é a noite,
o cinto de estrelas,
poderosos desexos irradian onda nós.

Estrelas que asoman na tardiña,
vagan de volta á mañá
cara á terra dos pais.

Seráns que sucán a noite,
rúan, procuran, alcanzan
a terra da mañá.

Fermosa, fermosa é a terra,
fermosa é a terra
que eu quero.

V

EI TAHA MINA TAGASI EI TEA MIS KULDSEID AEGU,
ma tahan olla õnnelik siinsamas ja just praegu
ja nõnda väga õnnelik kuis üldse jaksab olla,
ma tahan olla õnnelik või üldse mitte olla!

(Ei taha mina tagasi noid kaugeid kuldseid aegu,
ma tahan olla ise just siin samas ja just praegu,
just praegu siin just õnnelik just mina tahan olla,
just mina siin, just praegu siin, jah armastada, olla!)

Ilus, ilus, ilus on maa,
ilus on maa mida
armastan.

VI

MAA TULEB TÄITA LASTEGA

ja täita lastelastega
ja lastelastelastega
maa tuleb täita lastega
ja laulude ja lastega
ja kõige vastu võidelda
mis võõrastav või vaenulik
mis vaenulik või valelik
ja võidelda kus võimalik
kus võimalik ning vajalik
sest elu on kõik vajalik
ja lastele jääb tulevik
ja maa ja kõik see minevik
maa tuleb täita lastega
ja lastelastelastega
kui olev tahab olemist
ja tuleviku tulemist
maa tuleb täita lastega
maa oma enda lastega
ja laulude ja lastega
maa tuleb täita lastega

Ilus, ilus, ilus on maa,
ilus on maa mida
armastan.

V

NON QUERO QUE VOLVAN OUTROS TEMPOS DOURADOS,
quero ser feliz xusto aquí e namais,
tanto por certo como un poida selo,
¡quero ser feliz ou non ser, e xa está!

(Non quero que volvan aqueles lonxanos tempos dourados,
eu quero ser eu, xusto aquí e namais,
xusto agora, aquí e eu mesmo, feliz quero ser,
¡eu mesmo aquí, xusto aquí e agora, si, amar, ser!).

Fermosa, fermosa é a terra,
fermosa é a terra
que eu quero.

VI

A TERRA DEBE ENCHERSE DE FILLOS

e encherse de netos
e de tataranetos
a terra debe encherse de fillos
e cancións e fillos
e cómpre loitar contra
todo o estraño e hostil
todo o hostil e falso
e loitar onde sexa posíbel
onde sexa posíbel e necesario
porque a vida pasa voando
e para os fillos fica o futuro
e a terra e todo o pasado
a terra debe encherse de fillos
e tataranetos
se o presente quere existir
e que chegue o futuro
a terra debe encherse de fillos
de fillos da propia terra
e cancións e fillos
a terra debe encherse de fillos

Fermosa, fermosa é a terra,
fermosa é a terra
que eu quero.

VIII

EHI, KALLIS, EHI,
ehi ennast mulle,
vaata kuidas ehib
eespool ehakaar. —
Miks end eha ehib?
Kas ei tundu sulle,
et sääl taeva taga—
toas käib pillerkaar?

Ehi, kallis, ehi,
oled armas mulle —
ilusamaks ilmaks
oled sa kui see!
Puusad vastu puusa
mööda maantekruusa
läki lauldes sinna —
pillerkaarile!

Ilus, ilus, ilus on maa,
ilus on maa mida
armastan.

46

X

ME LIIGUME LOOGELDES LOOJANGU POOLE,
me möödame päevaga määratu tee,
me liigume loogeldes loojangu poole,
me süda on rahul, meid rõõmustab see,
et loojangu kannul käib noorendav hommik,
et hommikust algab uus päikese tee,
et hommikust uus algab päikesel tee,
et koit tuleb taevasse loojangu kannul
veel enne kui kustuda jõuabki see.

Ilus, ilus, ilus on maa,
ilus on maa mida
armastan.

(1982)

VIII

ENFÉITATE, QUERIDA,
enféitate para min,
mira cómo o solpor
se enfeita ante nós —
¿Por que se enfeita o sol?
¿Non cres
que están de festa,
no fondo do ceo?

Enféitate, querida,
parécesme adorábel —
¡Es un mundo
máis belo ca ese!
Xuntiños ao paso
vaimos alí
pola rúa de grava cantando —
¡já festa!

Fermosa, fermosa é a terra,
fermosa é a terra
que eu quero.

47

X

IMOS SERPEANDO CARA AO SOLPOR,
de día calculamos un longo treito de estrada,
imos serpeando cara ao solpor,
o noso corazón está satisfeito, alégranos
que polas pegadas do solpor siga unha mañá anovadora,
que á mañá saia unha nova estrada soleada,
que á mañá saia unha soleada estrada nova,
que o abreinte marche polo ceo nas pegadas do solpor
mesmo antes de lle chegar a morte.

Fermosa, fermosa é a terra,
fermosa é a terra
que eu quero.

(1982)

Andres Ehin

LÕPMATUS

F. García Lorcast tema enda motiividel

Jalakas mõistab sind ja mõistab mätas.
Hapuoblikas teab sinust öelda kõik.
Isegi ämblik saab sinust aru.
Sinust, sa eales silmi ei sule.

52

Muda kuulab sind, päike sind kuulab.
Kõnetad orast ja kändu kõnetad.
Kalad tulevad su juurde ja lumi tuleb
su juurde, sa eales silmi ei sule.

Kass tunneb sind ja tunneb sind valgus.
Sinu südamekambris on vaal ja orav.
Raudrohi ihkab olla su juus.
Kaljud kirevad sinust kui kikkad.
Sinust, sa eales silmi ei sule.

Sinust, sa eales silmi ei sule.
Möödub kõigist karidest su hääle laev.
Jäävad välkuma lõhnavate sõnade pistodad.
Silmapiiri mähid ümber väikese sõrme.
Ja kuklas tunned omaenese kauget pilku.

(1968)

MÄRG ASFALT RATTAL ALT VEEL
poriuljust pritsib
mis mestis ududega madalrõhuga

INFINITUDE

Verbo de F. García Lorca, sobre os seus propios motivos

Enténdete o olmo e enténdete un carolo.
A aceda sábeo todo de ti.
Mesmo unha araña te entende.
Ti, que nunca pecharás os ollos.

Escóitase a lama, escóitase o sol.
Falas cos gromos e falas cunha garocha.
Os peixes achéganseche e a neve vén
a ti, que nunca pecharás os ollos.

Coñécete un gato e coñécete a luz.
Nos teus ventrículos están a balea e o esquío.
O teu pelo ansía ser milfollas.
As rochas cantan de ti coma galos.
De ti, que nunca pecharás os ollos.

De ti, que nunca pecharás os ollos.
O barco da túa voz esquiva os farallóns.
Dagas de aromas verbais escintilarán por sempre.
Has de envolver o horizonte arredor do dedo maimiño
E sentir, fixa na caluga, a túa propia mirada distante.
(1968)

O ASFALTO MOLLADO BAIXO A RODA
chapuca aínda a bravura da lama
que lacazanea coas brétemas e as baixas presións

peas hoopiski on luuavars
ja ladvaubin garaa?ipõrandal
on ammu pehastunud

ei taha omaks võtta midagi
kuid kõike riivamisi käsitella
ei ole usku kindlasse doktriini
vaid olematusse mis kõikjal ujub

oo mugulprohvetid
oo söödapeedijeesus
te vaadake te vaadake
mul käes on aulik teemantkinnas
mäenõlval närin slaalomsuuski
plaaatinast
kord viljandiski olin paadimees
ja munamäelt ma vaatsin alla orgu

Nüüd ise olen järv ja munamägi
ma närin aere mäge tõukavaid
bensiiinauto olen
naerev tapamaja

54

ma olen järjekordsed olümpiamängud
nad minu auks hotelle ehitavad
suur vundamendiauk on ikka armas mulle

mu kombitsate haardes moskva tallinnaga
ma olen marsalkka ja mohamed ali
mu rusikas käib mööda mannerheimi liini
ei ole usku kindlasse doktriini
vaid olematusse mis kõikjal ujub

ma olen klooritatud ujumisbassein
et pärast ujumist sul silmad kipitaksid
ma olen ostukorv ja pungil trollibuss

märg asfalt ratta alt veel
poriuljust pritsib
mis mestis ududega madalrõhuga

(1995)

[1979]

hai en troques unha vasoira na mente
e unha mazá do cotoriño dunha árbore está
medio podre no chan do garaxe

non hai ganas de tremar nada
senón máis ben de tocalo todo levemente
non hai crenza ningunha nunha doutrina firme
senón na inexistencia ubicua

oh profetas da pataca
oh xesús da remolacha
coidado coidado
teño na man unha luva de diamantes esfiañada
na aba dun monte rillo os esquís do slalom
unha vez en viljandi
fun ata remeiro de platino
e dende o alto de munamägi albiscaba o val

agora eu mesmo son un lago e munamägi
rillo os remos que acincan a montaña
son un camión cisterna
un matadoiro riseiro

eu son os vindeiros xogos olímpicos
edifican hoteis na miña honra
un inmenso buraco de alicerce sempre me praxe

os meus tentáculos apreixan moscova e tallinn
son marsalkka e mohammed ali
o meu puño segue a liña mannerheim
non hai crenza ningunha nunha doutrina firme
senón na inexistencia ubicua

son unha piscina clorada
polo que tras o baño che proen os ollos
son a cesta da compra e un carriño ateigado

o asfalto mollado baixo a roda
chapuca aínda a bravura da lama
que lacazanea coas brétemas e as baixas presións

(1995)

[1979]

HAAVELHUULED

oigavad räimed nagu piitskuu varjutus kulbirahus või tomatis
vahutav tondiküüs langeb hellalt kaelale
küsi luukere käest tuulele suitsu ja haavelhuuli
las krudiseb lima otseku kartul-turismibaas
seinaprakku on litsutud muhkmmammutid ja
muhkkatkmammutid
koos üleliidulise lenini ordenit kandva korallrifiga

koorevõi teada ei või miks ehku ega egat
ta suudlus ei eruta
ometi on koorevõi üleni selle suudluse sees
kingloomana poolduv pornograaf
ei oska oletada
kes neist on emane

eriti ajab kogu seltskonda segadusse see
et kose ristil kuulutatakse kolm taas kohtuseaduseks
piroplasmootiline punastaja kuseb risttule all risttee peale
ja ülendatakse klõpsti kindraliks
nii et kints hall

56

spordijalats seevastu unistab
globaalse amputeerimise õnnest
kuhu teda keegi ei kanna
ja kus teda keegi ei kanna

laisalt lookleb ataman üle pahkliku pariisi
üle orjavitstega ehitud börsipahkluu
libalondon ehmatas miinipildureid
oma võika westminsteriga

miinid pragunevad kaenlas ja
suured tiksuvad suud suhkrut täis
jooksevad pildurid
merre pardikarjale järele
enne vette jõudmist
hakkab lestade all tuksuma soo

piitskuu peksab oigavad silgud surnuks
luukere lennutab koos süljega seinaprakku ka
oma üleliidulised haavelhuuled

(2000)

[1980]

BEIZOS PERDIGÓN

Os arenques do Báltico rosman como o eclipse dunha lúa-látego en paz de
cullerón ou enlatada en salsa de tomate
unha unlla pantasma fumegante cae tenramente sobre unha caluga
pídelle ti ao esquelete un pito e mais beizos perdigón para o vento
que o limo se esmague cruxindo como unha acampada de patacas
esmagados nunha fenda da parede hai mamuts-bubas
e mamuts bubónicos
cun arrecife de coral condecorado coa orde de lenin de toda a unión¹

a manteiga non sabe por qué o seu bico
non excita un pero ou un talvez
aínda que a manteiga está de cheo nese bico
un pornógrafo esquizoagónico como un paramecio
non pode acertar
cal é femia

por riba de todo a sociedade enteira está preocupada
porque no cruce da fervenza aínda fica o terceiro ataque
un vergoñento babesiótico mexa no cruce no fogo cruzado
e noméano xeneral para que as súas coxas tornen grisallentas

os tenis en contraste soñan
coa felicidade dunha amputación global
onde ninguén os pon
e onde ninguén os gasta

folgadamente un xefe cosaco deambula polo enmarañado parís
por un nocello da bolsa adornado con interruptores
o falso londres asusta morteiros de trincheira
co seu westminster sinistro

as minas fenden sobacos
e os grandes fan tic con bocas cheas de azucre
os morteiros corren
ao mar detrás dun bando de patos
antes de chegar á auga
debaixo dos pés unha braña empeza a latexar

a lúa látego golpea ata a morte a arenques rosmando
un esquelete bota no curro
un esgarro e tamén os beizos perdigón da unión voan

(2000)

[1980]

¹ *Üleliidulise* (literalmente, “a unión total” ou “a unión enteira”) foi unha expresión empregada en tempos para facer referencia á URSS (*N. dos T.*).

MA EI SUUDA ÜHINEDA ÜHEGI ÕPETUSEGA

aga õpetused (õpetajatest rääkimata)
ühinevad kirglikult minuga
ikka ja jälle avastan ma
et mõni neist
on ennast oma iminapakestega
mu pahkluu külge imenud
ajajõe mudases põhjas
kipub mu labajala külge
täielik pluralism kinnituma
tean et seesugune pluralism on paratamatu
ometi tõstan vahetevahel jala veest välja
ja pühin nad jala pealt maha
sest kõigele vaatamata tahan kuuluda
eeskätt enesele

(1990)

LÄÄNEMEREMAADALE SAAB SAATUSLIKUKS VENEMAA

venemaale saab saatuslikuks jaapan
jaapanile saab saatuslikuks vaikne ookean
tuscara sügavik

saatus tõuseb idast
otsekui petlik päike

(1995)

TAIMNE DIREKTOR

pea lillede vahele vaasi torgatud
ja jalad peaaegu et vastu lage
nõnda pidi peadirektor veetma
poole oma tööpäevast
mingil ajavahemikul tekkis tal
liialdatud kartus
et keegi võib ta abitut olekut
ära kasutada
ta krokodillinahast kingade
paelad lahti nõõrida
ja need endale võtta

NON PODO SUMARME A NINGUNHA ENSINANZA

pero as ensinanzas (por non falar dos ensinantes)
súmanse a min apaixonadamente
unha e outra vez atopo
que algunhas delas
pegáronseme
ao nocello coas súas fauces
no fondo lamoso do río do tempo
o abafante pluralismo fíxase
á miña empeña
decátome de que ese tipo de cousa é inevitábel
pero de cando en vez
levanto o pé e sacúdoas
porque malia todo quero pertencer
só a min mesmo

(1990)

O DESTINO DOS PAÍSES BÁLTICOS DETERMINARAO RUSIA

o destino de rusia determinarao xapón
o destino de xapón determinarao o océano pacífico
o abismo de tuscarora

o destino nace no leste
coma un sol enganoso

(1995)

UN DIRECTOR VEXETALIZADO

coa cabeza metida nun xerro entre as flores
e os pés case no teito
o director xeral tiña que pasar
a metade da súa xornada de traballo
despois dun pouco
asaltouno un medo esaxerado
de que alguén puidese aproveitar
a súa indefensión
afrouxar os cordóns
dos seus zapatos de crocodilo
e levarllos

seejärel sugenes ta pähe aga
hoopis tõsisem mure
mu pea on juba mitu tundi vee all
miks ma ära ei lämbu
kas tõesti on mulle
lõpused kasvanud

veerand tundi enne tööpäeva lõppu
tuli arusaamatutel põhjustel
välja läinud sekretärineiu tagasi
oma ülemust säärases asendis nähes
kohkus ta üliväga
ta kutsus abimehed
üheskoos sikutati direktori pea
vaasist välja
aknaklaasides nägi direktor
väljatõmmatavat iseennast
vastu peegeldumas

ta nägi et ta juustest ja habemest
olid saanud peenikesed juured
soki ja püksisääre vahelt
paistvate jalakarvade otsa
olid kasvanud lilleõied

ma olen taimne mõtles direktor
see ei takistanud teda järgmisel hommikul
brüsselisse lendamast

(1995)

logo un desacougo moito máis grave
espallóuselle polos miolos
a miña cabeza estivo debaixo da auga varias horas
por que non afoguei
desenvolvería galaxas

un cuarto de hora antes da fin da xornada de traballo
a secretaria que saíra en misteriosas circunstancias
volveu
ao ver ao seu superior en tal posición
tomou moito medo
e pediu axuda a berros
xuntos quitaron a cabeza do director
do xerro
segundo o sacaban
o director viuse
reflectido na fiestra

viu cómo o cabelo e a barba
se lle viraran delgadas raíces
nos pelos das pernas
que se podían ver entre o calcetín e a basta
as flores abrían

Estou vexetalizado pensou o director
isto non lle quitou
de voar a Bruxelas ao outro día

(1995)

Jaan Kaplinski

KÕIK MIS OLI JA OLLA VÕIS ON KUSKIL ALLES

maa hoiab mälestust meredest teokarbid on kinni paes ja liivakivi valvab
endiste korallide und
kas saabki nii vaikselt käia ikka virgub kuskil midagi eoseid kerkib lendu
ja nõelu variseb kuuskedelt
männid seisavad keskpäevas vakka ja kaskede valge ükskõiksus jahmatab sind
poolel teel
ütlemata kivid ja sõnalausumata liiv mujal vaevalt saakski
puhata lõokeste killud üleval kõrgel helmed pilvede pihkudes
ja pääsukeste puhas ja kaugel kujutav geomeetria taeva puhastel lehekülgedel
asjad ei jää enam nimede juurde kividki rändavad ja vanad palmid rändavad
saarestikust saarestikku
kõik nagu rebitud laste pildiraamatust midagi ei liigu kõik on uus
ja imelikult valmis
metsmesilane ja liivatee kauged kirikud ja nelja ilmakaare keeled
kodu vanal viiulil
peod silmad ja suu täis vaikimise valget liiva ning muld ise see vana trummilööja
nurmede sügavuses
üks taevas üks ilm üks maa
nõgesed peavad pulmi ja õitseb okastraat
sellel mis jääb on lihtsad nimed avarus metsad ja päike ja palavavad kivid
vainutee ääres
mesilased otsatu palu mesilasi vilamas madalalt üle pea
pärnapuud rõõmustavad vihma käes ja vikerkaar tuleb toa taha jooma

(1976)

[1966]

TODO O QUE FOI E PUIDO TER SIDO ESTÁ AÍNDA EN ALGURES
 a terra garda a lembranza dos mares as buguinas están amoreadas na calcaria
 e a pedra de gra vixía o sono do que foi coral
 acaso pode un camiñar paseniño abondo nalgures unhas esporas espertan botan
 a voar e as penicas caen dos abetos
 os piñeiros érguense en silencio ao mediodía e a branca indiferencia
 dos bidueiros desacógate no medio do camiño
 pedras anónimas e a area calada dificilmente poderían repousar noutro sitio
 niscos de laverca alá no alto abelorios nos dedos das nubes
 e a pura e afastada xeometría descritiva das andoriñas sobre as páxinas limpas
 do ceo
 as cousas xa non gardan os nomes ata as pedras viaxan e as vellas palmeiras
 viaxan dun arquipélago a outro
 todo coma un debuxo ripado dun libro infantil nada se move todo é novo
 e estrañamente completo
 un abellón e un camiño areoso igrexas afastadas e as cordas dos catro puntos
 cardinais nun vello violino caseiro
 palmas ollos e boca cheos da branca area do silencio e a terra mesma ese vello
 tamborileiro nas profundas praderías
 un ceo un mundo unha terra as ortigas festexan os seus esponsais e o aramado
 florece
 o que fica ten nomes simples inmensidade bosques e o sol e pedras quentes
 á beira do camiño no campo da vila
 as abellas un infindo enxamio de abellas en voo raso sobre a cabeza os tileiros
 reloucan coa chuvia e o arco da vella bebe na fonte detrás da cabana

(1976)

[1966]

OLEN JÄLLE SIIN

Olevimäel saamata lahti
ebatõelikkuse tundest — linn
magab vaid see suur
mida peame linnaks ja meie
asutuste poodide ladude vaidlusõhtutega
oleme kujutused tema uinuva aju
keerulistes maastikes umbtänavais seinte vahel
tema tõeline nägu ilmutab end
aluspõhjas ja lubjakivis kus
olendid ja asjad on jõudnud tõeks saada
ja kõnetavad arusaadavas keeles
mind lõunaestlast kellele
ajalugu on liiga üürike kes
kohvikus ei käi ja jääb magama lugedes
küünis heintel C. G. Jungi "Psychologische Typen"

(1976)

[1967]

68

POEETIKA KOOLI KIRJUTAJA ÜTLE

mis jääb värssidest loendamata
rõhkude silpideta ütle mis jääb
mis on jäänud tollest kollasest
jalakalehest Kambjas rohtuva tee-
raja kruusal miks
mina panen ta mõttes kokku leevikesega
Emajõe ääres lumilumisel sirelipuul

(1972)

SAATSIN YUNICHIRO TALLINNASSE.

Rääkisime Idast ja Läänest, palkhoonetest ja kaevudest.
Tee ääres möödusid hiirekõrvul puud,
üksikud valged ülased, kevadine udu
ja rohekaskollane vinetus metsade kohal:

AQUÍ ESTOU OUTRA VEZ

en Olevimägi² embargado
pola sensación de irrealidade — a cidade
só dorme ese espacio grande
que chamamos cidade e nós
coas nosas oficinas, tendas, almacéns as nosas discusións da tardiña
somos fantasmas en paisaxes embarulladas
calellas sen saída entre muros no seu cerebro toqueante
a súa verdadeira cara revelada
no alicerce e na pedra caliza onde
seres e cousas proban ser verdadeiros
e falan nunha lingua familiar
comigo o surestonio para quen
a historia é demasiado breve que
non vai aos cafés e que adormece lendo
no pallote sobre o feo os *Psychologische Typen* de C.G. Jung.

(1976)

[1967]

ESCRITOR DA ESCOLA DE POÉTICA DIME

qué ficará dos versos se acentos sílabas
non se contan dime qué ficará
qué ficou daquela folla
amarela do olmeiro en Kambja sobre o grixo
dun carreiro invadido de maleza por que
os abeiro na mente xunto cun pimpín
na ribeira do Emajõgi³ pousado nunha névea lila nevada

(1972)

ACOMPÑEI IUNICHIRO A TALLINN.

Falamos do Este e do Oeste, cabanas de troncos e pozos.
Polo camiño pasamos diante de árbores brotando,
brancas anémonas solitarias, brétema de primavera
e néboa amarelo-verdosa sobre o bosque:

² A cuíña de San Olafo en Tallinn. 'Olev', en lingua estonia, podería asociarse con 'ser' ou con 'presente'.

³ Río que pasa por Tartu e desemboca no lago Peipus.

kased olid õitsema hakanud.
 Vahel olime vait, mõtlen, et tegelikult
 saime üksteisest nii hästi aru,
 et rääkimine sai peaaegu ülearuseks.
 Küsisin, kas SATORI on jaapani keeles
 tavaline sõna ARUSAAMISE tähenduses.
 "Ei," ütles tema, "selle sõna
 tähenduses on pidulikkust." Pedja jõgi
 oli küll kallastes tagasi, aga Käreveres
 olid luhad veel vee all.
 Tartu bussini oli tund aega. Istusime "Virus".
 Vestibüülis öeldi mulle, et oleksin ise —
 küsimist ootamata — pidanud näitama oma passi.
 Ütlesin, et teine kord näitan.
 Sõitsin tagasi. Vasakul paistis täiskuu
 pilvede vahel ja kuused tema kumas
 seisid nii, nagu oleksid nad rõõmsad-rõõmsad.
 Teisiti ma ei oska seda kirjeldada.
 Seda, kuidas nägi välja kuupaistes
 Emajõe luht, ma ei tea, siis ma magasin.
 (1985)

70

INIMESED TULID TURULT, PLOOMIPUUISTIKUD KÄES,
 tänavatele maaliti valgeid jooni.
 Koduteel, kui taas nägin sookaskede
 valgeid kõveraid tüvesid ja puhkevat lehestikku
 ja pilvealust taevast peegeldumas tulvaveeloidudes,
 tundsin, et veel natuke
 ja see ilu saab väljakannatamatuks —
 parem on vaatata jalge alla, kus võluvad
 tillukesed takjad, nõgesed ja pujud tärkavad mullast,
 või minna tuppa ja uurida sõnastikkudest,
 mida õieti tähendavad jaapani keeli
yuugen, sabi ja mono-no-aware:
 tumedus-salapära
 ja oleva võlu või kurbus oleva pärast.
 (1985)

os bidueiros empezaran a florecer.
Ás veces quedabamos calados; en realidade, coido
que as nosas mentes se acaroaron tanto
que falarmos era superfluo.
Pregunteille se SATORI en xaponés
era a palabra normal para ENTENDEMENTO.
“Non”, respondeu, “esa palabra
transmite solemnidade”. O río Pedja
volviera ao seu leito, pero en Kärevere
os vales aínda estaban alagados.
Quedaba unha hora para o autobús de Tartu. Sentamos en “Viru”.
Na entrada indicáronme que —
sen mo eles pedir — deberíalles ter presentado o pasaporte.
Dixen que o faría a próxima vez.
Volvín. Á miña esquerda a lúa chea
escintilaba entre nubes, e no seu feble fulgor as piceas
erguíanse, como se estivesen ledas, ledas.
Non podo describilas doutro xeito.
Cómo eran os vales de Emajõgi
no luar non o sei, porque estaba durmido.
(1985)

71

A XENTE VIÑA DA FEIRA CARREXANDO AMEIXEIRAS;
debuxábanse liñas brancas sobre o asfalto.
Indo para a casa, vin de novo
os torturados troncos brancos dos bidueiros
e a súa fronde espallándose polas follas
e o ceo nubrado reflectíndose nas pozas da riada,
de súpeto sentín que esta beleza
tornaba case insoportábel —
é preferíbel mirar ao chan onde engaiolantes
labazas diminutas, ortigas e artemisas agroman
ou meterse dentro e atopar no dicionario
qué significan, despois de todo, as verbas xaponesas
yūgen, *sabi* e *mono-no-aware*:
escuridade, misterio
e feitizo ou tristura polo que hai.
(1985)

SAIN KORD FIDZI SAARTELT PILTPOSTKAARDI,

mis kujutas suhkrurookoristust. Siis taipasingi,
et pole olemas midagi eksootilist.
Pole mingit vahet kartulivõtu vahel Mutiku aias
ja suhkruroolõikuse vahel Viti Levul.
Kõik on, nagu on, iseendas tavaline,
või õigupoolest ei tavaline ega imelik.
Kauged maad ja võõrad rahvad on unenägu,
uni lahtiste silmadega,
millest mõni eluaeg ei ärka.
Luulega on niisamuti — eemalolija meelest
on ta midagi erilist, salapärast, pidulikku.
Oh ei, luule (resp. luuletaja) on niisama vähe
eriline kui suhkruroopõld või kartulimaa.
Luule on nagu saepuru, mis tuleb sae alt,
või pehmed kollakad hõövlilaastud.
Luule on nagu õhtune kätepesemine
või puhas taskurätt, mida kadunud tädi
mulle kunagi ei unustanud kaasa anda.

(1985)

72

JÄLLE RÄÄGIB KEEGI KUSKIL

kuuekümnendate, seitsmekümnendate
või kaheksakümnendate aastate põlvkonnast.
Aga mulle ei meeldi sadism ega masohhism;
ma ei usu, et vanad oleksid noortest
või noored vanadest targemad;
minugi esivanem on Utnapištim,
kes elab Dilmuni saarel, kus on eluveekaev;
minu lapsed pissivad ka püksi ja mängivad liivakastis;
minu vend on loodetuul hõbepaju okstes;
minu õde on päikesevalgus valge pilve äärel;
mina ise olen pime kivist k o n n tühjas ruumis
ja mu p õ l v e l on arm sellest, kui kukkusin
jalgrattaga Kärevere lähedal maanteel,
kui luhad olid vee all ja Tiksoja metsas
õitsesid sinililled ja kraavipervedel ja tihnikus
oli veel laiguti lund.

(1985)

UNHA VEZ RECIBÍN UNHA POSTAL DAS ILLAS FIDXI
cunha foto da sega da cana de azucre. Entón decateime
de que nada de nada é exótico de seu.
Non hai diferenxia entre apañar patacas no noso xardín de Mutiku
e a seitura de cana en Viti Levu.
Todo o que é moi común
ou, máis ben, nin común nin estraño.
Terras e xentes lonxanas son un soño,
un soñar cos ollos abertos
do que alguén non esperta.
Pasa o mesmo coa poesía — vista de lonxe
é algo especial, misterioso, festivo.
Non, a poesía é aínda menos
especial que unha plantación de cana de azucre ou que un patacal.
A poesía é como o serrín que sae por baixo da serra
ou como as suaves labras amarelas dunha garlopa.
A poesía é lavarse as mans á tardiña
ou o pano limpo que miña defunta tía
nunca esquecía poñerme no peto.

(1985)

73

ALGUÉN ANDA A FALAR OUTRAVOLTA EN ALGURES
da xeración dos sesenta,
dos setenta ou dos oitenta.
Pero non me van nin o sadismo nin o masoquismo;
os vellos non me parecen máis sabios que os novos
nin os novos máis sabios que os vellos;
Utnapixtim, que vive na illa de Dilmun,
onda a fonte da xuventude, é tamén o meu devanceiro;
os meus cativos mexan polos pantalóns e xogan no caixón de area;
meu irmán é o vento do noroeste nas pólas do salgueiro;
miña irmá é a luz do sol que perfila unha nube branca;
eu mesmo son unha ra cega de pedra nun cuarto baleiro,
cunha cicatriz no xeonllo de cando
caín da bicicleta nunha estrada preto de Kärevere,
cando os vales aínda estaban anegados e nos bosques de Tiksoja
florecían violetas e nas beiras das quenllas e nas matagueiras
aínda había pintas de neve.

(1985)

ESINEJA RÄÄGIB, KUIDAS EESTI LUULES

kujutati isamaad. Väljas sajab
märga lund märjale maale. Üks jalakas,
suur vana jalakas õitseb juba. Rohi
on roheline, taevast hall, tuulevaikus
on midagi imelikku-pidulikku.
Kutsuti teed jooma — keeldun viisakalt.
Olen teel. Teel koju nagu ikka.

(1998)

O CONFERENCIANTE EXPLICA QUE A POESÍA ESTONIA

retratou o país. Fóra

a neve cae na terra húmida. Un umeiro,
un umeiro vello e grande florece xa. A herba
está verde, o ceo gris, no aire quedo
hai algo estraño e solemne.

Convídanme a té — eu rexéitoo amabelmente.

Vou de camiño. De camiño á casa, coma sempre.

(1998)

Paul-Eerik Rummo

HAMLETI LAULUD

1.

*Meri tõmbub endasse. On mõõn.
Luitel koltuv tormivabusõõn.*

*Kuule... mis seal kabab iilides
pahaendeliselt, hiilides?*

80

*Lõikehein, oh sõber, lõikehein.
Ning me kõrval seisab pilvesein.*

*Hirm on järsku. Viirastub, ennäe,
laps, kes lõikebeintes lõhub käe,*

*armastajapaar, kes kartmata
jookseb rannal, jalad katmata,*

*jalad katmata ja soontes tuulevein — — —
Lõikehein, oh sõber, lõikehein.*

*Jäta, jäta, lakka halamast,
ühtki pole rannal näha last,*

*kumbki pole paljajalu meist.
Miks ei labku siiski valu meist?*

*Lõikeheinad jäigalt kabavad.
Kõik, kes lapseks jääda tahavad*

*lootuses, et pilv, see suur ja must,
eal ei riiva nende armastust, —*

AS CANCIÓNS DE HAMLET

1.

*O mar ensúmese. É o devalo.
A espuma da treboada esmorece nas dunas.*

*Escoita... ¿que é ese murmurio do bris,
sinistro e á espreita?*

*A xunca, meu amigo, a xunca.
E diante de nós medra un nuboeiro.*

*Hai un medo súpeto. Mira, nunha visión,
un neno pica a man na xunca,*

*unha parella de namorados a correr, sen medo,
pola praia, cos pés espidos,*

*cos pés espidos, e nas veas viño de vento — — —
A xunca, meu amigo, a xunca.*

*Déixao, déixao. Para de laiarte
non hai neno ningún na praia,*

*ningún de nós vai cos pés espidos.
¿Por que aínda así non cede a dor?*

*A xunca renxe tensa.
Todos os que desexan quedar en nenos*

*esperan que a nube, a grande e negra,
non alcance o seu amor; —*

*kõik need viivuks minus kohtusid,
viivuks nägin nende ohtusid,*

*viivuks taevaga läks segi maa,
viivuks mõistsin: enam ma ei saa*

*seista kõhkvel vaiki, seal kus peaks
halva lihtsalt kisendama beaks — — —*

*Lõikehein, oh sõber, lõikehein.
Ning me kõrval seisab pilvesein.*

*Luitel koltuv tormivahusõõn.
Meri tõmbub endasse. On mõõn.*

2

Jab, olla, olla, tingimata olla
(Ah, ainult üks rüpp, ainult üks rüpp, kuhu panna pea!)
ja kahtluste ning tülpimuste tupest
(Ah, ainult üks rüpp, ainult üks rüpp, kuhu panna pea!)
mõök tõmmata, kui alatus ning totrus
(Ah, ainult üks rüpp, ainult üks rüpp, kuhu panna pea!)
mu lapsepõlve lapselikke ulmi
(Ah, ainult üks rüpp, ainult üks rüpp, kuhu panna pea!)
ühvardab uputada pettumuste mutta.

Nii olla, samas ometigi teada,
et elu pole meie võitlus, teada,
et see, mis tuleb, suurem on nii minust
kui minu vaenlasest. Nii olla, samas mõelda
veel sündimata lapsi, kelle naerust
me mõlemate mõõgad pudenevad.
Nii olla, olla, olla, samas mõelda
neid, kelle nime keegi veel ei tea.

*Abb, ainult üks rüpp, ainult üks rüpp, kuhu panna pea!
Ainult üks rüpp, ainult üks rüpp, kuhu panna pea!*

(1964)

*todos os que por un intre se fundiron en min,
por un intre vin os seus perigos,*

*por un intre o ceo mesturouse coa terra,
por un intre o comprendín: xa non*

*podo ficar indeciso e calado cando o que cumpriría
é simplemente trocar o malo en bo chorando — — —*

*A xunca, meu amigo, a xunca.
E diante de nós medra un nuboeiro.*

*A espuma da treboada esmorece nas dunas.
O mar ensúmese. É o devalo.*

2

Si, ser, ser, certamente ser

(Ah, só un colo, só un colo onde pousar a cabeza!).

e da vaiña de dúbidas e aburrimiento

(¡Ah, só un colo, só un colo onde pousar a cabeza!).

sacar a espada, cando a mesquindade e a sandez

(¡Ah, só un colo, só un colo onde pousar a cabeza!).

ameazan con afogar os meus infantís soños da infancia

(¡Ah, só un colo, só un colo onde pousar a cabeza!).

na lama das decepcións.

Así que ser, e asemade saber

que a vida non é a nosa loita, saber

que o que vén é máis grande ca min

e tamén máis grande que o meu inimigo. Así que ser e asemade

pensar nos nenos aínda por nacer que ao riren

destrúen as espadas de nós os dous.

Así que ser, ser, ser e ao mesmo tempo matinar

naqueles dos que ninguén sabe aínda o nome.

¡Ah, só un colo, só un colo onde pousar a cabeza!

¡¡Só un colo, só un colo onde pousar a cabeza!!

(1964)

OLLA MAASTIK, OLLA MAASTIK SUUREJOOONELINE

voortel kuuseladvus kobrutamas käbid;
maastik lumivalge, tuulejäljesooneline,
olla maastik, üllas maastik, mida läbib
jõgi, samas jää pääl lastesummi kandes,
karussellitavaid ülemeelikuna,
samas tammihangest roheliselt langedes
lausveeseelikutena, veelinikuina;
olla maastik, millel vana villaveski
pisitasa pöörab võlli, ise tasa
vappub... igavesest ajast igavesti;
maastik nälgind varestele kisendada;
maastik hundiöine, maastik päikse-eelne,
maastik keerutada karussellivõlli,
kanda tähetorni, kanda klaasjat võlvi,
olla maastik, olla maastik suuremeelne

pisilinna muuseumiseinal lamades
kiirgav maastik, ümber tuhmund raamirandid;
mündid-kondid pleegivad vitriinilavades,
haigutavad lontis ekskursandid;
olla olles, teades, et ei leita
eales sõna sulle nimeks; teades,
et ei saagi seda leida eales;
olla maastik, lumevalgust heita;
olla maastik, hoida tuisujärgset rahu,
kuni keegi, kellele ei mahu
rindu tema süda, tuiskab üle toa,
äigab lõuendisse noa.

(1966)

MIKS MA VÄLISMAALE EI PÕGENE

1.

Armastada (mõtlen siin selle all: osata
olla nõrk ja täiesti täiesti
ükskõikne, saagu mis saab),
niisiis, armastada ja luuletusi kirjutada
saab lõpuks igal pool ja lõpuks
ära ei eal sellest kuskil.

SER UNHA PAISAXE, SER UNHA PAISAXE MAXESTOSA
nos cumios glaciarios coroados de abetos rebordantes de piñas;
unha paisaxe nívea, con veas como as pegadas do vento,
ser unha paisaxe, unha paisaxe fidalga cruzada
por un río que transporta un acio de nenos no seu xeo,
pivotando, circense,
pero tamén descende, verdoso, sobre os sedimentos,
como saias de auga, mantelos de auga;
ser unha paisaxe na que un vello muíño de la
vira o eixe paseniño, dando tombos
silandeiro... mundo sen fin;
unha paisaxe na que os corvos famentos poden laiarse;
unha paisaxe de boca de lobo, unha paisaxe pre-solar,
unha paisaxe para rotar o eixe dos cabaliños,
para instalar un miradoiro, para instalar un arco de vidro,
ser unha paisaxe, ser unha paisaxe maxestosa

pendurada na parede do museo local,
unha paisaxe relucente, encadrada nuns lindeiros esvaecidos;
moedas e ósos decolóranse nunha escuadra de vitrinas,
tediosos turistas están a bocexar;
ser sendo, sabendo que ningunha verba
se atopará para poñerte nome; sabendo
que non a poderán atopar endexamais;
ser unha paisaxe, ceibar luz nívea;
ser unha paisaxe, ficar en paz despois dunha tormenta de neve
ata que alguén a quen non lle cabe
o corazón no peito cruza a sala ás alancadas
e espeta un coitelo no lenzo.

(1966)

85

POR QUE NON ESCAPO AO ESTRANXEIRO

1.

Amar (quero dicir: poder
ser débil e totalmente, totalmente
indiferente, pase o que pase),
deste xeito, un pode amar e escribir poemas
en calquera lado despois de todo e despois de todo
non se pode vivir diso en calquera lado.

2.

Alati ei jõua nõrk ju ka olla
ja lohiseda luuletava loomaga endas
kaasa, ja mõnikord
puhkab ju temagi pikalt ja armastus mõnikordki libiseb peost,
ja oledki olukordades, mis sunnivad kavalaks, julgeks,
julmaks, igavkavalaks, igavjulgeks —
nagu vist igal pool mujal? ei tea.

3.

Seisab segavereline,
siit rootslane, sealt mustlane,
veidi sugulas-soomet ja ingerit, taani ja poola sinist,
alamsaksa aadellikust, viimastes aastaringides venet,
sekka kolgaste lombakaid põlvkondi, verepilastust, pealegi
viimseni mulda jooksnud, ainult
keel veel veritseb, ainult keel veel
enam-vähem terve ja vana, ainult keel veel käib, mees
seisab, mees seisab, seisab segavereline,
metsastajate ja meresõitjate
küsitav, vägagi küsitav järglane
("varja vabadust!", varja, vii metsa ja pista samblasse,
võta merele kaasa) — kuid
kellest on tulnud siis, kellest on jäänud,
kellest on jäänud siis see, kes siin seisab,
Kalevipoeg kadunukene kaenlas, jalad oma lolluse läbi
otsast raiutud, lennukid pea kohal
paukumas, seisab
ja proovib soomeugriliselt mediteerida,
mets hõre, meri kinni, piir
kinni, seisab
ja viskab vahel vaatajatele võõrkeelset nalja, seisab
oma kadakate ja gootikate keskel,
mida pole kuskil mujal ilma peal,
kadakate, mis kasvavad täpselt kõrini, ja gootikate,
millega pole tal rohkem pistmist kui mõne minaretiga.

86

4.

Mis üldse tähendab "põgenema"?
Püha taevas küll, tõepoolest, miks siis mitte,

2.

Non se pode ser sempre débil
e andar arrastrado polo animal que se leva dentro
e que escribe poemas, e ás veces
fai un longo descanso e ás veces o amor escorrégaselle das mans,
e atópaste en situacións que te fan afouto, intelixente,
cruel, aburridamente afouto, aburridamente intelixente —
¿poida que como en calquera outro sitio? Non sei.

3.

Un mestizo en pé,
sueco por unha banda, xitano pola outra,
un pouco de ugrofinés e de íngrio, de azul danés e polaco,
un pouco da baixa nobreza xermana, e nos últimos aneis anuais, ruso,
mesturado con xeracións coxas de lugares recónditos, incestos, despois de todo,
caídos na terra ata o último, só
a lingua aínda sangrando, só a lingua aínda
máis ou menos sá e vella, só a lingua aínda en movemento, o home
en pé, o home en pé, un mestizo en pé,
o cuestionábel, moi cuestionábel
seguidor de plantadores de árbores e navegantes
("agochade a liberdade", agochádea, levádea ao monte e envolvédea en musgo,
levádea mar adentro) — sen embargo
de quen saíu este, de quen quedou,
de quen quedou este que está aquí en pé,
Kalevipoeg, o perdido, cos brazos e as pernas feridos,
pola súa estupidez, avións sobre a súa cabeza
escachándose, el intenta mediar á súa maneira ugrofinesa,
o bosque raro, o mar pechado, a fronteira
pechada, él está en pé
e ocasionalmente bromea cos espectadores en lingua estranxeira, en pé
entre os xuníperos e as torres góticas
que ningún outro sitio do mundo ten,
entre os xuníperos que medran exactamente ata a altura da gorxa, e torres
góticas
coas que non ten máis que ver que con algúns minaretos.

87

4.

¿Que quere dicir despois de todo "escapar"?
Por Deus, abofé, ¿por que non,

kui niisamuti minna ei saa
ja kui sind siin keegi ei vaja?
Hirm ja võõrdumus, hirm ja võõrdumus,
näljahirm ja võõrdumus toime
tulla, saagu mis saab,
sattudes kuhu tahes.

5.

Ja armastada ja luuletusi kirjutada
saab lõpuks igal pool ja lõpuks
ära ei ela sellest kuskil.

(1989)

[1968-1972]

IKKA LIIVIST MÕELDES

1

88

Või — ehk teda polnudki üldse?!

Ehk oli ainult

lumesadu

järvesse

ja räitsakate

sulamine

järvesse

ja üheskoos

jäätumine?...

Külm. Üks praksatus

hallide haavatrellide taga

metsas. Miski läks katki

pakasetaeva all.

2

Jah, kas teda oligi üldse?

Küll, oli küll! — Oh, kuidas kukepoeg toksib
südant seestpoolt kui munakoort.

se non podes vivir normalmente
e se ninguén te necesita aquí?
Medo e estrañamento, medo e estrañamento,
temer a fame, e estrañar
a man para apañarse, pase o que pase,
onde queira que te atopas.

5.

E pódese amar e escribir poemas
en calquera lado despois de todo e despois de todo
non se pode vivir diso en calquera lado.

(1989)

[1968-1972]

AÍNDA PENSANDO EN LIIV

1

¿Ou — se cadra nunca existiu!?
¿Se cadra só era
a caída da neve
na lagoa
e o derreterse
dos copos de neve
na lagoa
a fundírense
como xeo?...

Frío. Unha fenda
tras as grises ringleiras de álamos
do bosque. Algo rompeu
baixo o xélido ceo.

2

Si, pero ¿é certo que existiu?

Aínda, aínda vivía — Ai cómo peteira un pito
no corazón, como unha casca, dende dentro.

Juba ajabki rinna ette:
oli küll, oli küll meil säärane mees,
televisionimast rabas,
mäelseisja madalal nõmmel!

Ei, ei, seda tõepoolest mitte!
Kõige igavama argisema kesknädala nimel —
mitte seda, müüti, seda uhket ja suurt!
Tema on ju meie, ja ärme teeme endast
seda müüti, seda uhket ja suurt.

Tema on ju meie — väike külmetav järv.
Tema on ju meie — lumi lõdisevasse vette.
Üks väike järv, kes püüab hoida end jäätumast,
hoida ennast ja hoida metsa, mis ta ümber,
hoida maailma oma ainukeses peeglis.

Meie oleme üks. Järv on metsas ja mets on järves.
Meie oleme üks. Järv tõuseb lumeks ja lumi lengeb järveks.

Muud midagi.
Ja üksainus praksatus.
Metsas või järves? Puusüda? Jääkaas?

90

Ainult mitte seda müüti, seda uhket ja suurt
siin vaikiva, leinaliselt valge
pakasetaeva all.

(1966)

Xa saca o peito:
¡si, tivémolo, tivemos ese home,
unha torre de comunicacións no medio da braña,
un home de pé no outeiro rodeado de vales!

¡Non, non, iso de ningún xeito!
No nome do xoves mais común —
ese mito non, pomposo e grande.
El é noso, non nos convirtamos
nese mito pomposo e grande.

É noso — unha lagoa cativa rizada.
É noso — neve na lagoa rizada.
Unha lagoa cativa que fai por non se xiar,
conterse e conter o bosque que a rodea,
conter o mundo no seu único espello.

Somos un. Unha lagoa está no bosque e o bosque nunha lagoa.
Somos un. Unha lagoa álzase feita neve e a neve cai logo na lagoa.

Namais.

E só unha fenda.

¿No bosque ou na lagoa? ¿Un corazón de pao? ¿Un casco de xeo?

91

Pero non ese mito, pomposo e grande
aquí baixo o ceo calado e lastimeiro, e
branco e xiado.

(1966)

Juhan Viiding

(Jüri Üdi)

96

SEL POISIL OLİ RASKE VERETÕBI
ja Päevalille tänaval ta elas
sääł aknad paistsid hädavaevalt läbi
ja päevast päeva isa pille neelas
SEL POISIL OLİ RASKE VERETÕBI
ja surmal oli hammas verine
poiss teadis süste saades päeva läbi
et elu surmast suurt ei erine
SIIS ÜHEL PÄEVAL OLİ KOOLISAALIS
sääł turnimisepuudest ukse pool
kirst millest koolilapsi mööda saalis
kes haige puudus muidu terve kool
JA ÕPETAJA PULDIST RÄÄKIS JUTTU
ei rääkinud kus Bonn või Pakistan
ma ukse juures kuulsin keset nuttu
kui hüüti et ma käimist takistan
DIREKTOR TULI SIIS ÜKS PABER NÄPUS
ja ütles: Helmut teame sinu soov
(õhk järjest rohkem talumatuks läppus)
on olnud hästi lõpetada kool
JA TUNNISTUS SIIS KIRSTU TALLE PANDI
kus igas aines viied kevadeks
ma tundsin nähes seda viimast andi
et selg mul pikkamööda tõmbus higiseks
(1971)

AQUEL RAPAZ TIÑA UNHA GRAVE DOENZA DO SANGUE
e vivía na Rúa Xirasol
alí as ventás a penas eran transparentes
e día tras día tomaba as pímulas do pai
AQUEL RAPAZ TIÑA UNHA GRAVE DOENZA DO SANGUE
e a morte andaba sedenta de sangue
ao tomar as doses polo día o rapaz ben sabía
que a vida non difería moito da morte
ENTÓN UN DÍA APARECEU NO XIMNASIO DA ESCOLA
á esquerda das barras paralelas preto da porta
un cadaleito ao pé do que pasaban os nenos
estaba alí toda a escola agás os que enfermaran
E DENDE O PODIO UN PROFESOR ESTABA A FALARLLES
non contaba onde están Bonn ou Paquistán
preto da porta oín chorar
cando alguén me berrou que camiñase máis a modo
O DIRECTOR PÚXOSE LOGO DE PÉ CUNHA FOLLA NA MAN
e dixo: Helmut sabemos que a túa derradeira vontade
(o aire tornou aínda máis abafante e insufribel)
era chegares á graduación
E LOGO NO CADALEITO COLOCARON O DIPLOMA
e en todas as materias daquela primavera había sobresalientes
ao ver esa derradeira ofrenda sentín
un lento suor nas costas
(1971)

KÜLALINE VÄLISMAALT

mu juurde koju tuli vihmavarju
käevangus hoidev välismaa teatraal
tol õhtul muide tahtsin üksi olla
sest minu kodu on mu katedraal

too isand tallas poriseks mu vaiba
ja õhku rikkus
sigar mis tal suus
ta tundis huvi kelle äris teenin
ja mis ma teenin näiteks ühes kuus

jutt muudkui venis nagu härja ila
Ich liebe Dich
ma röögatasin siis
ta kergelt ehmus astus trepikotta
lift oli vaba ja ta alla viis

(1973)

98

NII. MULLE TUNDUB ET MA HAKKAN TARGAKS SAAMA.

ma olen õppust võtnud elust enesest.
kuid millest räägib minu esimene draama?
kas mitte rebasest? kas mitte jänesest?

ei. küllalt nendest! inimelu raskus
see on probleem mis väärrib rasket tööd.
ma kannan paksu kirjaplokki taskus
ja magama ei lähe enne ööd.

nii. selles elus tarvis palju maitsta.
nii palju naerda nutta aimata.
ja oma õigeid veendumusi katsta
kui rumal mees neid püüab laimata.

nii. tahan ka et teater nõndasama
kui elu ise väärriks vaatamist
ja paneks oma elu unustama
me elus

mis täis elujaatamist.

(1973)

UN VISITANTE ESTRANXEIRO

un actor estranxeiro co paraugas no brazo
veu visitarme á casa
por certo esa tarde eu quería estar só
porque a miña casa é a miña catedral

o cabaleiro ensuxoume a alfombra
e co cigarro na boca
avinagrou o aire
quería saber para que compañía traballaba eu
e por exemplo cantos cartos facía ao mes

a conversación arrastrábase coma cuspe de touro
entón bruei
Ich liebe dich
ergueuse asustado e foi cara á porta
o ascensor estaba libre e baixou nel

(1973)

99

POIS BEN. TEÑO A SENSACIÓN DE QUE ME ESTOU VOLVENDO MÁIS SABIDO.
a vida mesma tenme aprendido moitas leccións.
¿pero de que vai falar a miña primeira obra dramática?
¿dun raposo? ¿dun coello?

non. ¡basta xa diso! a dificultade da vida humana
este é un problema que merece moito esforzo.
levo un caderno groso no peto
e de noite non me deito ata moi tarde.

pois ben. nesta vida hai que probalo todo.
hai abondo para rir para chorar para agoirar
e para defender as ideas propias
cando algún estúpido tenta desacreditalas.

pois ben. gustaríame tamén que o teatro
merecese ser visto como a vida mesma
e que fose quen de nos facer esquecer a vida propia
nunha vida
chea de amor á vida

(1973)

“AEGLAST ENESETAPPU EI ANNA
ma iial endale andeks.”

See, mis ma ütlesin, olgu
mu elu
truuduse
vandeks.

(1975)

KÕIK ON ÜKSI, ÜTLEVAD POEEDID.

Ainult ühe väikse vahega.
Olen püüdnud näha seda vahet;
suurendada ja ka vähendada.
Talvel sajab Eestis harva rahet.
Puhast valu ei saa vähendada.

(1975)

100

1954

Ükskord kõndis pargis neiu,
temal oli seljas ja käes ja jalas.
Seljas oli tal must kombinee.
Ja mantel.
Mantli krae oli rebaselahast.
Tal oli sinine sametkleit.
Huuled olid tal värvitud.
Tal olid punase lakiga lakitud küüned,
tal oli roheline käekott.
Jalas olid tal kaproonsukad ja kõrge kontsaga kingad.
Sellel neiul oli mees.
Sellel mehel oli seljas ja jalas.
Seljas oli tal pintsak ja püksid ning mantel ja lips.
Peas oli tal kaabu. Jalas olid tal kingad.
Neil oli ilus korter. 3 tuba ja 1 köök.
Toad on neil ilusti sisustatud. Neil on diivanid
ja tugitoolid, puhvet, televiisor, raadio, klaver.
Neil on tolmuimeja ja isiklik Pobeeda.
See neiu oli kohviku ettekandja. Neil on 1 kord nädalas

“EU NUNCA ME CONCEDERÍA
un suicidio lento”.

Que isto que dixen sexa
para a miña vida
unha prenda
de fidelidade.

(1975)

TODOS ESTAMOS SÓS, DIN OS POETAS.

Aínda así, hai unha pequena diferenza.
Veño tentando ver esa diferenza;
agrandala e tamén minguala.
No inverno de Estonia a penas hai sarabia.
A dor pura non se pode reducir.

(1975)

101

1954

Unha vez unha moza paseaba polo parque,
aviada de punta a cabo.
Puxera lencería negra.
E un abrigo negro.
O colar era de pel de raposo.
Levaba un vestido de terciopelo azul.
Tiña os labios pintados.
Pintara as unllas cun verniz vermello,
e collera un moedeiro verde.
Levaba medias e zapatos de tacón alto.
Esa muller tiña un home.
Tamén arraxado de punta a cabo.
Levaba unha chaqueta e pantalóns de pinza e un abrigo e unha gravata.
Levaba un sombreiro. Levaba zapatos.
Tiñan un agradábel apartamento: tres habitacións e unha cociña.
As habitacións estaban amobladas con gusto. Dispuñan de sofás
e sillóns, un aparador, un televisor, unha radio, un piano.
Tiñan unha aspiradora e o seu propio coche.
A súa criada era camareira nun café. Unha vez por semana

seapraad. See neiu ei suitseta ega joo. Nad on
väga sümpaatsed. Neil on WC ja vannituba.
Neil on see reede vann.

16. septembril pani see neiu lõhnaõli. See mees kartis koera.
See neiu läks teatrisse ja ta kaproonsukad hakkasid rebenema
ja neiu karjatas. Ühesõnaga, neil oli hea elu.
(1975)

(Juhan Viiding)

MULLE ON ÖELDUD:

Tee värse; mis see sinu asi on,
mismoodi masin määrib oma kruvi,
mismoodi masin oma mutrit toidab.
Kas tõesti inimene on su ainus huvi
ja vabadus see ainus leek, mis loidab?

On ju veel tähtsam: õrnad abažuurid
ja virvatuled, kamin, uksekell.
Kas nõrgameelsus, elu, mida uurid,
on tõesti väärt, et olla südamel?

Kui ilmub leht, saab teada, kes sa olid,
pea vastu veel need mõnikümmend talve.
Pea vastu veel need mõnikümmend talve!
Kui ilmub leht, me loeme, kes sa olid.

Pea vastu veel need mõnikümmend talve
ja hinge riismed välja sureta.
Ja kui sa viimast korda ära kolid,
siis sinu ainsa, eluaegse palve
me unustame, ole mureta.

(1978)

comían porco. A criada non fumaba nin bebía. Eles eran
ben agradábeis. Tiñan WC e un cuarto de baño.
Os venres tomaban un baño.
O 16 de setembro a criada botábase perfume. O home tíñalle medo aos cans.
A criada foi ao teatro e fixo unha carreira na media
e botou un berro. Nunha palabra, gozaban dunha boa vida.

(1975)

TÉÑENME DITO:

Fai versos; non é asunto teu
cómo o aparello engraxe o seu ferrollo,
cómo o aparello atope a rosca.
¿É o ser humano o teu único interese
e a liberdade a única lapa que arde?

Son outras as cousas máis importantes: finas
tulipas e farois, lar, timbre.
¿Paga a pena ese encollemento, que a vida que estudias
alore así o corazón?

Cando saia o xornal, saberás quen fuches,
tenta resistir uns vinte invernos máis.
¡Tenta resistir uns vinte anos máis!
Cando saia o xornal, lerás quen fuches.

Tenta resistir uns vinte invernos máis
sen deixar que esmorezan os retallos da alma.
E cando por última vez te vaias mudar,
queda tranquilo, teremos esquecido
o único rogo de toda a túa vida.

(1978)

JA SEDA KÕIKE. TALUVUSE PIIRID

on erinevad inimesiti.

Mis on sul viga? Kaunimadki hinged

on nõnda küsind, veidralt vaadates.

Ja veidi haletsedes vangutanud pääd.

Ei tunne piire pääle silmapiiri.

Ta pole avar, ta on avarduv.

See liikumine lahendab mu meeli

ja närvisõlmi kaelal, vasakul.

Tumm elulootus, igavene lummus.

Ei ole sõnu, aga miski on.

(1998)

[1980]

KÜLM ILM

Seinad juba hiirekõrvul,

igal uksel salasilm.

Kõrvad rikkis, kikivarvul

hiilin. Aga külm on ilm.

Sõnad: tõde, õigus, töökus

kõmavad ja kostavad.

Silmad luurel, kered köökus

õhtulehte ostavad

eilehommikused noored —

täna juba raukunud.

Olen üles kirjutanud.

Ma ei ole haukunud.

(1998)

[1987]

E TODO ISO. OS LÍMITES DA TOLERANCIA

varían de persoa a persoa.

¿Que é o que che pasa? Mesmo as almas fermosas
preguntaban iso, mirándome de xeito raro.

E dábanlle á cabeza como con mágoa.

Non coñezo outros límites que o horizonte.

Non é amplo, vai alongándose.

Ese movemento acouga a mente

e afrouxa o nó na gorxa, á esquerda.

Unha esperanza muda de vida, un feitizo eternal.

Non hai palabras, pero hai algo.

(1998)

[1980]

UN DÍA FRÍO

As paredes xa teñen orellas de rato,

e cada porta un ollo secreto.

Eiváronme o ouvido, camiño

con pés de manteiga. Pero o día vén frío.

Verbas: verdade, xustiza, dilixencia,

difúndense e atronan.

Ollos á espreita, corpos eslombados

mercando o xornal vespertino

os mozos de onte á mañá —

hoxe semellan xa senís.

Tomei nota.

Non ladrei.

(1998)

[1987]

Ene Mihkelson

RINGKÄIK

I

110 Nagu keegi endale võõras terve päeva olen mõelnud
mis võiks olla küll mu elu mõte
et see tunduks kõigile vastuvõetav mitte liialt sünge
liiga lootusetu lugejale
optimismisisaldav helgeid lahendusi pakkuv
mõtlen ja ei suuda otsustada
Juba on kesköö akna taga sõidab viimane buss
vilgutades punaseid tulesid
ma pole jõudnud algusest kaugemale

II

Taevas lohutab end meiega
või on see saatus või iseloom
mis tee määras kindlaks
Tuhat võimalust on kõrvale astuda ja
ma valin ühe võimalus on reeta
võimalus on armastada päevil niisama lasta minna
ma valin ühe
olen valmis ja kohtan nüüd ennast

III

Aasta aastalt enam ehk mõistes seda mis hoiab sind kinni
su enese sees
mis võib olla iseenesest lihtne ja üks
kuid hoolsasti kaetud läbinähtav terasel vaatlemisel

VOLTAS

I

Como unha persoa estraña a si mesma pensei todo o día
cal sería o sentido da vida
que a fixese levadeira para todos e non sombría de máis
desesperada de máis para o lector
suxerencias optimistas solucións brillantes
penso pero non podo decidir
xa é medianoite ao outro lado da fiestra pasa o último autobús
as luces vermellas palpebreando
eu non pasei do principio

|||

II

Os ceos consólanse con nós
ou é o destino ou o carácter
o que determinou a maneira
Mil oportunidades de se pór a un lado e
eu escollo unha delas unha oportunidade para traizoar
unha oportunidade para amar ou simplemente deixar pasar os días
escollo unha delas
estou preparada e agora atópome comigo mesma

III

De ano en ano talvez entendendo mellor o que te ten pechada
en ti mesma
que pode ser realmente un único e simple feito
pero coidadosamente recuberto transparente só cando se observa con agudeza

põhjani kombatav kui õnnetus keerdub lahti
pöörab ümber end elu ja
hakkab tagurpidi voolama algus on siin
mida lõpp hoiab käes kui tulemust

(1978)

MÄLU PUDENEK LAIALI

tolm täis kiiri ja
helinaid

(1982)

JAH EESTIMAAST MA TAHAKSIN VEEL

öelda kuid kuidas kõnelda ma
temast saan kui olen samast
ainest sama keel on ainsana
mul suus mis sellel väiksel
rahval aastasadu Mind polegi
vist olnud ja polnud maad
mis oleks inimestest lahutatud
Nii jääbki minust ütle mata
rahvameelne salm ma kübe
olen vaid ses vereliites

(1982)

MA TUTTAVAID EI TUNNE ENAM ÄRA

ja mõni võõras tundub ammu-
tuttav valmistun nii tihti
teda teretama aga pilgus
ähm ta ära pöördub jään
lahkunut siis uudistama
Seal ta lähebki ja tundmatu
on mulle elu mida
tahtsin puudutada

(1982)

palpábel no seu miolo cando o infortunio se desenvolve
a vida se dá a volta e
empeza a fluír cara atrás aquí está o principio
que o final ten nas súas mans como un resultado
(1978)

A MEMORIA AO SE ESFUNGALLAR CISCA
po cheo de luz e
repenique
(1982)

SI DE ESTONIA EU AÍND
testificaría pero cómo podería falar
dela se eu son da mesma
materia a mesma lingua na boca
a única que este pobo pequecho
tivo durante séculos Probabelmente
eu non existín e non houbo terra
distinta da xente
Así que non vou andar recitando
o himno popular eu son
só unha partícula nesta unión de sangue
(1982)

113

MAL RECOÑEZO XA AOS QUE TRATO
e calquera forasteiro seméllame de vello
familiar tan a miúdo éntanme ganas
de saudala pero a miña ansiosa
mirada afásta
quedo a admirala
Por aí vai e descoñecida
fica para min unha vida
que eu quería tocar
(1982)

KONN HÜPPAS VIKATIST LÄBI

ja viiksatas Oli nagu oleks
see vikati enese hää
vastu elusat puutudes

(1989)

ON SURNUD VANA HEA VANAEMA

vaikinud on lauluhääled
Keerasime mis keerata andis
Pöörasime mis pöörata tahtis
Vanaema on surnud nüüd
Kui sul on mälestus kirjuta üles
Kui sul on mälestusest mälestus
kirjuta ka see üles

Meie tahame vanaema kogemust
säilitada mitu järgnevat põlve
Vanaema trepikäsipuu meelis-iste-pink
Sügise karged ja värvilised lehed
Nii tuttavad elust ja luulest kuid
kallimad veel sest vanaema on läinud
nüüd Tema olemise tuha-ase
hõõgub Sulatab lundki kui
sügis on möödas Kevadel tõuseb üles
rohuna lillena päikesena
magusa paistetusvaluna
kui maa liigutab luid ja sina
ise laulad pilkavi sui: vanaema on
elu sisse ära surnud

(1989)

OLEN KONKREETNE KUI KAMMIPII MIS TÄISID

tõmbab maha Olen halastaja ja viin kõik
korraga ahju kus miilab tuli
Puudega peab kokku hoidma nagu surmagagi
Siis lohutan tallis hobust et rebasefarmi
teda ei viida Peo pealt söödan kõrrekesi
On talv vist Arvan seda punetavaist jalga-
dest kui hõõgavana jooksen läbi lume tupp

UNHA RA ATRAVESOU A GADAÑA DUN SALTO

e chiou Foi coma se
fose a voz da gadaña mesma
rozando aos vivos

(1989)

A NOSA BENQUERIDA E VELLA ABOA MORREU

as voces cantareiras ficaron caladas
Viramos o que se podía virar
trocamos o que se podía trocar
Agora a aboa morreu
Se tes algunha lembranza escríbea
Se tes lembranzas de lembranzas
escríbeas tamén

Queremos preservar a experiencia da aboa
para as vindeiras xeracións
O banco de reixa predilecto da aboa
As fráxiles e coloridas follas do outono
Tan familiares na vida e na poesía
son agora máis agarimadas porque a aboa
se foi A presa de cinzas da súa existencia
arroiba Mesmo funde a neve despois
do outono Na primavera érguese
unha flor como herba ao sol
a doce dor do agromar
cando a terra move os ósos e ti
cantas con boca retranqueira: a aboa
pasou a mellor vida

(1989)

SON CONCRETA COMO O DENTE DUN PEITE QUE MATA

piollos son compasiva e levo todo
xunto a unha estufa onde o lume arroiba
Cómpre gardar leña como sexa
Na corte asegúrolle ao cabalo que non o levarán
a unha granxa de raposos doulle feo da man
Debe de ser inverno dedúzo polas per-
nas rosadas segundo corro arroibando pola neve cara á casa

Kus igavik Kus armastus Kui täid ja hobused
on vaja tappa viimseni

(1993)

HING JÄÄB RINDU VAHEL KINNI

Ei taha õhku lennata sel õhkimise
ajal Hoiab ribidest kui trellidest
Kui siis pahinaga tuleb Hirmust väri-
sevad majad Sest kõik toimub sees ja
mitte väljas

(1993)

VIIMAST SÕNA VIIMAST VIIMAST AINU-

võimalikku Kapsalehe peal mind lüka-
takse ahju nagu kakku Süte silmad sära-
vad Varsti kaitsev koorik maitseb hea
Mind murtakse ja ma ei tunne valu
Mind süüakse ja see on leib
Unes näen ma varsakapju ja allikat kust
lapsepõlves jõin

(1997)

JAH IKKA VEEL SEE TUNNE ET NEID HARULDASI

hingeline kes tõesti kuulevad ja teavad
puudutusest samapalju nagu lennust
peab hoidma ööde kalkusest
On hingedel ju kõigil keha Kurbus piirab
neid niisama nagu hingetuid kes
eristavad alati nii põhjust kui ka taga-
järge Põhimõisteist ilmakaardist
pajatavad nemad kui linnuhingedelt
sulg sule järel lennul langeb
ja lõpuks õhk ei kannu neid

[1998]

Onde está a eternidade Onde o amor Mentres sexa necesario
matar piollos e cabalos ata o último

(1993)

A ALMA ARQUEXA ÁS VECES NO PEITO

Non quere voar nestes
tempos explosivos Apreixa as costelas como barrotes
Pero logo vén murmurando As casas tremen
co medo Porque todo acontece dentro
e non fóra

(1993)

A DERRADEIRA PALABRA A DERRADEIRA A DERRADEIRA A ÚNI-

ca posíbel nunha folla de col vanme meter
no forno como un boliño. Os ollos dos tizóns alumean
Axiña a códea ha estar boa
hanme partir e non sentirei dor
hanme comer e é pan.
Soño con margaridas e coa primavera
da que bebín de nena

(1997)

117

SI AÍNDA A SENSACIÓN DE QUE A ESES PAXAROS

raros da alma que de feito oen e coñecen
o tacto o mesmo que o voo
cómpre acubillalos da friaxe da noite
Todas as almas aturan un corpo A tristura
non as limita menos que aos que
con indiferencia distinguen entre causa e efecto.
Predican os fundamentos
os catro puntos cardinais mentres que aos paxaros da alma
lles cae unha pluma tras outra no voo
ata que ao cabo o aire non pode xa con eles

[1998]

Jüri Talvet

PASSI KAOTAMISE PUHUL

Pass kaotatud — elagu vabadus!
 Su näokild pudenes sinust,
 templi kõva rant andis järsku järele,
 ja sina, heitnud õlult paarkümmend aastat
 ja riigivalvuri hoolitseva pilgu,
 lõpuks sukeldusid vabadusse. Vabadus!
 Ei juhatanud sind tagasi aadress,
 ei allkiri, ei tuleviku Ariadne-lõng,
 isegi mitte müüt, mille abil ettenägelikult
 olid püüdnud paljundada iseennast.
 Vihm ja lörts pudendavad sind,
 võõrad käed muserdavad. Sinu kujutis
 laguneb trampivate jalgade all.
 (Õige kohe tunda saad ise ajaloo jala kaalu.)
 Vabadus! Õhuruumi, mis olid sina,
 laskub karge lumehelvest, viivu püsib.

(1990)

TÄITUMINE

Sa poed mulle päris kurgu alla,
 teed sinna oma pesa —
kusagil pole mul soojem —,
 seal on sinu linnutee.
 Sa oled ennast jaotanud, oled
 sünnitanud, oled rebenedes hargnenud.
Mäletad sa ikka neid väikesi

SOBRE A PERDA DUN PASAPORTE

O pasaporte perdido — ¡que viva a liberdade!
Unha enruga caeu do teu cello,
soltouse de súpeto o severo escudo do carimbo,
e despois de encoller os ombreiros e descargares vinte anos
e mais a atenta mirada do garda de aduana,
mergullácheste na liberdade. ¡Liberdade!
Ningún enderezo che trazou o camiño de volta,
ningunha sinatura, ningún fío de Ariadna ao futuro,
nin sequera o mito coa axuda do que
prudentemente tentabas entón multiplicarte.
A choiva e a auganeve cáscanche a pel,
mans estranxeiras estruman. O teu feitío
esnácase baixo pés pisoeiros.
(Axiña has sentir ti mesmo a carga dos pés da historia).
¡Liberdade! No espacio aéreo onde estabas
voa unha folerpa de neve fresca, e aquieta brevemente.
(1990)

123

PLENITUDE

Vés silandeira onda o meu colo,
aniña aí
—*non hai lugar máis cálido*—,
eis a túa Vía Láctea.
Partillácheste,
deches a luz, esgazoute o parto.
¿Lembras os estreitos carreiros

vaevumärgatavaid radu,
mis kaugemale kulgevad sinu omast?
Sa oled jäänud. Ma ei mõtlegi
veretavaid õisi, mida sa minule heldelt,
kunagi keelamata, oma ööde ja päevade aiast kingid.
Muidugi jääd sa avatuks eksitusele — vabaks —,
sest meie kõrval hõljub aina hingi hüljatuse tuules.
Alguse kuld sinu sisemusest vabaneb,
minu kurgu all, sinu linnuteel täitub.

(1990)

21. BALTI ELEEGIA,

Ivar Ivaskile, armsale sõbrale, kes sündis 17.detsembril 1927.aastal Riias, kasvas ja õppis Riias, Rõngus ja Marburgis, kus sai eluaegseks ustavaks teekaaslaseks läti luuletaja Astrid Hartmanise, oli ülikoolide kirjandusprofessoriks USA-s ja 24 aastat ajakirja *Books Abroad/World Literature Today* peatoimetajaks Oklahoma ülikooli juures, asutas rahvusvahelise Neustadti kirjandusauhinna ning moodsaid prantsus- ja hispaaniakeelseid kirjandusi pühitseva Puterbaugh' konverentsisarja, tõi balti kirjandused esmakordselt ülemaailmse hinnangu valgusesse, avaldas kaheksa luulekogu eesti keeles, joonistas ja reisis väsimatult, kirjutas Irimaal Ballycottonis suurema jao oma ingliskeelseist (seejärel paljudesse keeltesse tõlgitud) "Balti eleegiaist" — Baltimaade ajaloost, saatusest ja vabadusihast — ning olles vastsetl ümber asunud Oklahomast Irimaale Fountainstowni, lahkus elavate seast 23.septembril 1992.aastal.

Oklahoma vaikis, Baltica tardus.
Kafka kabinetidest väljusid klaasist härrad.
Ahenedes tõmbas su ümber hõlmad kokku Iirimaa palitu.

Sina sinisilmne lapsemeelne igavikku ruttaja,
Ivar.

Nüüd oled ise kaev, mis selguse ämbreid maa peale kannab,
avardub, ehmunult endasse tõmbub, laiaili sirutab võrseid,
kasvatab tundlikke oksid, kiiri.

*que mal se distinguen
e que se prolongan alén de ti?*

Ficaches. Non penso

nesas flores purpúreas do xardín dos teus días e noites,
coas que me agasallas sen nunca refugares.

Certo que sempre podes confundirte —libre—,

xa que arredor de nós axexan ánimas no vento do abandono.

O ouro dos inicios céibase no teu seo

e acada plenitude onda o meu colo, na túa Vía Láctea.

(1990)

VIXÉSIMO PRIMEIRA ELEXÍA BÁLTICA

A Ivar Ivask, caro amigo, nacido en Riga o 17 de decembro de 1927. Medrou e educouse en Riga, Rõngu e Marburgo, onde atopou á compañeira da súa vida, a poeta letona Astrid Hartmanis (cuxo nome quere dicir “ásteres” en estonio), foi profesor de Literatura en Estados Unidos e durante vinte e catro anos editor da colección *Books Abroad / World Literature Today* na Universidade de Oklahoma, fundou o premio literario internacional Neustadt e impulsou os congresos Puterbaugh para a exaltación das literaturas modernas en español e en francés, expuxo por vez primeira as literaturas bálticas á valoración mundial, publicou oito libros de poesía en estonio, pintou e viaxou sen descanso, escribiu en lingua inglesa (en Ballycotton, Irlanda) a maior parte das súas *Elexías bálticas*, ciclo de poemas acerca da historia, o destino e as aspiracións de liberdade dos países bálticos, traducido hoxe a numerosas linguas. O 23 de setembro de 1992, pouco despois de deixar Oklahoma para se instalar en Fountainstown (Irlanda), abandonou o mundo dos vivos.

125

Oklahoma enmudeceu, xeou o Báltico.

Dos despachos de Kafka saíron señores vidrosos.

Os estreitos faldóns do teu abrigo irlandés envolveronte.

Ti que bules cara ao futuro coma un neno de ollos azuis,

Ivar.

Agora ti mesmo es o pozo que fornece caldeiros de claridade,

dilátase, encolle coutado, desprega os seus abrochos,

nutre as sensíbeis pólas, raios de luz.

Siis imav tühjus. Siis purunev veranda.
Surilina pimestav valgus, ainsaks hääleks
sinu sõtse olevikku tiksuv kell, sinu noorelt
surnud ema sõrmuse verikivi, sinu eesti isa nimetu saar.

Sina sinisilmne lapsemeelne igavikku ruttaja,
Ivar.

Mis saari sa väisanud polnud?
Luulesaared kesk Aiolose närveldavaid tuhinaid,
ohtlikult rasked sõnalaamad taamal.
Astrite saar sooja Vahemere kerges süles.
Naxosel aga kartsid sa pimedust, sina, ambur,
oma looma. Päike lummas sind, pigem Ikarost,
peletas su lõpuks Soome karusest metsast.
Sinu püramiidid olid tehtud pigem õhust kui verest.

Kas kartsid verd? Muidugi kartsid
(nagu too teinegi valu ja vere laulik,
kelle habisevat südant 1936.aastal oliivide all
tapmisele talutasid kinnastatud käed).

126 Sina sinisilmne lapsemeelne igavikku ruttaja,
Ivar.

Õhk oli su element pigem, *hijo del aire*,
su pliiatsi peened jooned algasid süüst,
kadusid siis valendaval paberil
kujutluse võrasse, nii nagu algas
su kodu Rõngu hämara suitsutare heledast verandast, isa voolitust,
Riia koolitee soojist kastaneist, ema suurte pruunide
silmade, naise sõrmede, läti astrite pagevast pehmusest,
sai nimetuks armastuseks, merest tõusnud lüümuseks,
balti merevaiguks, millest läbi paistis
vaid maailma ilusam pale, Jumala saar.

Sina sinisilmne lapsemeelne igavikku ruttaja,
Ivar.

Ei jõudnudki sind enam näha, külastada,
ei saanud, sest sa olid minus juba varem,

Logo, unha escuridade absorbente. Logo, a veranda fendida.
A luz cegadora da mortalla, a única voz
o reloxo da túa tía marcando o presente, o anel de sanguínea
da túa nai, que morreu nova, a illa anónima do teu pai.

Ti que bules cara ao futuro coma un neno de ollos azuis,
Ivar.

¿A que illas non terás acodido?
Illas de poesía nos inquedos remuíños de Eolo,
con chanceiras de palabras perigosamente pesadas detrás.
A illa de ásteres lixeiros no regazo do cálido Mediterráneo.
Pero en Naxos, ti, arqueiro, tiñas medo do teu animal,
a escuridade. O sol atraéute, Ícaro,
e desterroute finalmente dos agrestes bosques de Finlandia.
Fixeches as túas pirámides máis no aire que no sangue.

¿Tomáraslle medo ao sangue? Ben seguro
(como outro poeta da mágoa e do sangue,
a quen co corazón tremente baixo as oliveiras
conduciron á morte en 1936 mans enluvadadas).

Ti que bules cara ao futuro coma un neno de ollos azuis,
Ivar.

127

O teu elemento foi o aire, ti, *hijo del aire*⁴,
as esveltas liñas do teu lapis manaban da capa cortical,
fundíanse logo na páxina en branco
para rubir polo cimo da imaxinación, como o teu fogar que comezaba
na ingrávida veranda,
esculpida polo teu pai, a escura cabana sen cheminea en Rõngu,
dos agarimosos castiñeiros no camiño da escola de Riga, a suavidade reticente
dos ollos castaños da túa nai, dos dedos de muller, de ásteres letóns,
tornou amor anónimo, transparencia emanada do mar,
ámbar báltico polo que só o belido rostro
do mundo, illa de Deus, pode ser visto.

Ti que bules cara ao futuro coma un neno de ollos azuis,
Ivar.

Non houbo tempo para verte outra vez, visitarte
era imposíbel, pero xa estabas en min,

⁴ En castelán no orixinal.

sina, kaksikambur, vend, traataed meie vahel oli mõttetu.
Kui suri mu isa, sa ütlesid, nüüd, alles nüüd
sina ise isaks saanud oled
(seega äsja, su lahkudes, mõnes mõttes veel kord).

Aga tõeliselt sinu lapsed olid luuletused,
joonistused, paberlapsed, mis nüüd kinnitama
oma isadust peavad luulelooduses
vere, luu ja valguse hoidjaina kõigekõrgema Isa
lahke palge ees, sellal kui sina
endalt aja tolmu, kärsituse palitu heidad
ja paljana, puhtana, julgena juba
meie ühiseks mullaks taandud.

Sina sinisilmne lapsemeelne igavikku ruttaja,
Ivar.

Sa ootasid ära vabaduse kukelaulu,
mida kasvatanud sinagi olid oma südame sünnimaal.
Asjatult aga üritasid naasta Vabaduse platsile,
siis kui võõrad võtsid sinult ära luuletusi
nendele võõras keeles ja Tallinn su poole oma torne turritas.

128

Siis olid juba naasnud, laulupidude hea kombe kohaselt
pärjagi pähe saanud, korraks õlgadele kergitatud,
kui sind, vaba lennuga Ikarost, nooli aimamatult
sättivat amburit salamahti käte vahelt libiseda lasti.
Liiga piiritlematu äkki sinu merevaigu mee,
Vahemere soola, Iiri palitu maitse
tundus muhklikele mehikestele, neile,
kes parajasti piiril välja kangutasid ja taas sisse
tagusid tulpi, sellal kui sina, piiridele piiritult võõras,
istutasid astrit ja tulpi
ja andestasid, nagu sa aina andestanud olid.
Olid sulamite loitsijaks loodud
Munchi kiudjaile kombitsaile kättesaamatul lendaval saarel.

Sina sinisilmne lapsemeelne igavikku ruttaja,
Ivar.

Kui oodati sinult merd läbistavat vinget vilet,
siis sina vastasid koduste kasevihtadega,
mis arme ravitsesid. Kui oodati tarku paberikuhje,
siis sina läkitasid neid heldelt teele, lahkesti
laiali kinkisid, et aina vabamaks teha oma südame väljapääsu.

ti, dobre arqueiro, irmán ao outro lado do absurdo arame de espiño.
Cando finou meu pai, dixeches agora, só agora
chegaches a ser pai ti propio
(téndote ido, nalgún sentido, outravolta).

Mais verdadeiramente os teus fillos eran os poemas,
as pinturas, fillos de papel que agora han confirmar
ao seu pai segundo o costume da poesía,
como posuidores de sangue, ósos e luz
perante o rostro do máis alto Pai, pero ti
acepíllaste o po do tempo, o abrigo da impaciencia
e espido, puro, valente, esvaéceste xa
na terra común nosa.

Ti que bules cara ao futuro coma un neno de ollos azuis,
Ivar.

Agardaches a que o galo mañanceiro pregoase a liberdade
que tamén ti cultivaras na patria do teu corazón.
Pero en balde tentaches tornar á Praza da Liberdade,
onde os forasteiros recibían os teus poemas escritos nunha lingua
que lles era allea, e Tallinn estricou as súas torres cara a ti.

Daquela xa retornaras, coroárante cunha grilanda
conforme aos debidos ritos dos festivais da canción, levárate
en ombros, mais ti, Ícaro do voo libre,
arqueiro de espontáneas frechas,
esvaraches a furto das mans deles.
De súpeto tornou indefiníbel o teu mel ambarino,
o sal mediterráneo, o abrigo irlandés, catados por homiños túzaros
que na fronteira teimaban en arrincar marcos
para chantalos de novo, mentres ti, infindamente alleo aos lindes,
sementabas ásteres e tulipáns
e perdoabas, como perdoaras sempre.
O teu sino foi enmeigar aliaxes
dende unha illa voadora inabordábel para os palpos fibrosos de Munch.

Ti que bules cara ao futuro coma un neno de ollos azuis,
Ivar.

Cando esperaban de ti un asubío agudo e mordaz
contestabas con agarimosos ramalliños de bidueiro
que curaban as feridas. Cando esperaban moreas de sabios papeis
remitíalos con xenerosidade, distribuíndoos amabelmente,
para facer tanto máis libre a partida do teu corazón.

Tõttasid ühelt mandrilt teisele, kiirustasid
saarelt saarele, olid kaugel eespool ootav sild
kodumaade vahel.

Kandam kasvas kohutavalt. Põhjadeni kahekordistas
sinu kärmelt tabava pilgu fookus.

(Kahekordne Viin, kahe oksaga päev.)

Ühekordsed kodud polnud sinu väisamisteks valmis.

Lõpuks väsisid, ette teatamata
lihtsalt kõrvale läksid, puhkama heitsid Iirimaa uttu.

Sina sinisilmne lapsemeelne igavikku ruttaja,
Ivar.

Astrid väsimatult põledes sind sinu tee veerel saatsid.
Astrid nähtamatult heitma jäävad sinu merevaigukalmule valgust.

(1997)

SUL ON LUBA USKUDA MÄRKE, MIS SULLE MEELDIVAD

Ei loe, et su esivanemad
rääkisid teises keeles.
(Seda keelt ei tunne keegi)
Sõnadest ehitada sai vaid kilbi,
mis rahuajal kaitses.
Sõjaajal, armastuse ajal
kõnelesid minuga vanimas,
su tõmmudest juustest tumedamas,
su esivanemate kogelevatest
sõnadest sügavamas,
su punahuulte verest elusamas,
sõna jagavaid jooni trotsivas,
rohust rohelisemat,
merest merisemat
maitset
minu keelele
kartmatult
kandvas
keeles.

(1997)

Fuches lixeiro dun continente a outro, apurácheste
dunha illa a outra, soerguiches unha ponte a terras nais
que agardaban no futuro distante.
A carga medrou. Cando chegaches ao fondo,
o foco da túa aguda mirada fíxose dobre.
(A dobre Viena, o día con dous ramais.)
As casas dun único andar non estaban preparadas para as túas visitas.

Finalmente cansaches, e sen aviso
simplemente arredácheste, fuches acougar á brétema irlandesa.

Ti que bules cara ao futuro coma un neno de ollos azuis,
Ivar.

Os incansábeis ásteres ardentes acompañáronte pola estrada.
Invisíbeis, os ásteres han seguir alumeando a túa tumba ambarina.

(1997)

CRE NOS SIGNOS QUE QUEIRAS

131

Tanto ten que os teus devanceiros
falasen outra lingua,
unha lingua que agora ninguén coñece.
Un escudo fraguado con verbas
só defende en tempos de paz.
En tempo de guerra, o tempo do amor,
falábasme na máis vella das linguas,
máis escura que o teu cabelo escuro,
máis fonda que as verbas balbucientes
dos teus devanceiros, máis viva
que o sangue dos teus labios vermellos,
desafiando coa túa lingua
as extremas das verbas,
acochando afouta na miña lingua
un celme máis verde que a herba,
máis mariño
que o mesmo mar.

(1997)

MÄLESTUSI LEIDENIST

1. Madalmaine mõlgutus

Kas oli vaja tulla vaikselt õõtsuva
Herengracht kanalivee äärde,
et teada: hollandlased on kõik välja lõigatud
juustust, mida kutsutakse hollandi leivaks?

Kas oli vaja minul eksida (nii et see polnud
eksitus), sind kaotada, lebada unenäota
unes kuuleka surnud ihuna,
et sind uuesti ära tunda, armastada?

Eile kuulsin:
*women's language is a simultaneous
translation between the language
and the body*

Oi kes neile luiskas, kes küll välja
mõtles selle koletu vale!
Hääletute vilgaste iilidena ei kihutaks
jalgrattal ringi hollandi leib isegi mitte
ehtsaks mustaks rukkileivaks saades,
minu ihu oleks aga ammugi must vagur muld
alla andnult, kelle tahes jalge all, ja ma
ei kirjutaks eal seda luuletust,
kui simultaantõlge, millest te pajasite,
oiukas õpetlanna, toimunuks, nagu te ütlete,
kehast keelde, keelest kehha, kehast keelde,
või sedasama veel lihtsamasse madalmaisesse
mullalähedusse tõlkides:
kehast kehha kehast kehha kehast kehha.

(2001)

RECORDOS DE LEIDEN

1. Unha meditación neerlandesa

¿Tiven que ir onda o suave bater
da auga na canle de Herengracht
para saber que todos os holandeses están sacados
do queixo que alí chaman Pan Holandés?

¿Tiven que errar (para que non fose
un erro), para te perder, para dormir sen soños
como un cadáver sumiso, a fin de
recoñecerte outravolta, para amarte?

Onte escoitei:

*women's language is a simultaneous
translation between the language
and the body*⁵

¡Ah, quen as enganou, quen inventou
tan abraiante mentira!

O pan holandés non pasaría lanzado
en bicis como rápidos refachos silenciosos
(aínda que se volvese verdadeiro pan de centeo),
e hai tempo que a miña carne estaría domada en terra negra,
vencida baixo os pés de algún —de calquera—,
e non tería escrito este poema,
se non fose que a traducción simultánea da que fala,
Señora profesora racional, non conduce, como vostede afirma,
do corpo á linguaxe, da linguaxe ao corpo, do corpo á linguaxe,
senón (para traducírmolo a unha linguaxe
máis simple, máis baixa, máis terreal),
do corpo ao corpo, do corpo ao corpo, do corpo ao corpo.

(2001)

⁵ En inglés no orixinal estonio: “a lingua das mulleres é unha traducción / simultánea entre a linguaxe / e o corpo”.

Mari Vallisoo

HALL KÖIS MEIE MAJAS

Kes teab, kust ta tuli,
mitmes majas käis,
läbi kui mitme tagaõue.
Meie ukse taga
ta kobistas.

Tumm hääl nagu palve või nõue.

Meie olime vait.

Tema tundmatu.

Kuni laps jättis ukse lahti.

Veeres tupp, ja

pikk nagu madu-uss.

Meie enam ei saa temast lahti.

Vahel veab enda rõngasse,
vahel pea

paneb voodi valgesse patja.

Siis me tülitseme

ja tuskleme,

nagu oleks see parim patt ja

tõstame mööblit ringi toas

või toome mõne uue tooli

võhivõõra

või tuttava.

Tema tühjagi sellest ei hooli.

Muudkui mõnuleb põues

ja põrandal

ja ühtelugu jääb jalgu.

Lapsed ei märka teda.

Esialgu.

(1979)

UNHA CORDA GRIS NA NOSA CASA

Quen sabe de onde veu,
pasou por varias casas,
meteuse por unha chea de xardíns traseiros.
Petou amodiño na porta
na nosa porta.
Unha voz calada como unha pregaría ou un pedido.

Ficamos calados.

Era un ser estraño.

Ata que un neno deixou a porta aberta.

Ondulou ata o cuarto,

longa como unha serpe.

Agora non hai quen se desfaga dela.

Ás veces enrodélase,
ás veces pon a cabeza
na almofada branca.

Entón rifamos

e amuámonos,

como se fose o mellor pecado,

e mudamos os móbeis de sitio

ou poñemos algunha cadeira nova

totalmente estraña

ou familiar.

Tanto lle ten.

Só lle gorenta o seo

ou o chan

e tropezamos arreo con ela.

Os nenos descoñécena.

Polo de agora.

(1979)

KALLID KOERAD

Kes mind toitsid
ja kes mind katsid,
hoolest-armust mind ilma jätsid.
Siis mina salaja tuppa lasin
koerad, keda ma armastasin.
Tänavahulkujad kronud ja karvas,
kellel vigane händ,
kellel varvas.
Mitte üks polnud õiges arus,
pooled kriimus
ja teised marus.
Tulid ja töid oma tõved mu kätte,
kraapisid katki
küsetikatte,
määrisid märga seina äärde,
pärast löid sõbrale hambad sääرده.

Kes mind toitsid
ja kes mind katsid,
tulid koju ja leidsid:
katki
kõik meie uhke elamine.
Ukse-esine verine.
Võtsid nemad jalast oma soojad sussid,
pistsid pihku pikad pussid,
kohkusid koerad, pagesid pakku,
kes-teab-kaugesse ilmajakku.

(1979)

KARTULID

Kus käisid? Su riided
on tahmased, tead
ju, et katki on pesumasin!

Tulin keskajast läbi,
seal lõketes
mõned kartulid küpsetasin.
Eks proovi. Üks nõid
saatis kirja. Kus
ta nüüd ongi, see täheke.
Vist kaotasin.

QUERIDOS CANS

Os que me mantiveron
e os que me deron teito,
os que me deixaron sen coidados amorosos.
Entón levei caladamente ao meu cuarto
cans que eu quería.
Palleiros peludos e larcháns,
este cunha ferida no rabo,
ese nunha pata.
Ningún estaba cordo,
a metade esfolados,
a metade rabiosos.
Viñeron e pegáronme as súas doenzas
esnaquizaron
o tapizado,
luxaron as paredes de fregarse nelas,
e logo trabáronlle na perna a un amigo.

Os que me mantiveron,
os que me deron teito,
volveron e atoparon:
o noso elevado estilo de vida
en anacos.

O limiar ensanguentado.
Quitaron as zapatillas quentiñas,
botaron man de longas lanzas,
os cans tomaron medo, e agocháronse,
quen sabe en que afastado lugar.

(1979)

|4|

PATACAS

¿Onde estiveches? ¡Tés a roupa
feluxenta e sabes que
a lavadora se estragou!

Vin pola idade media,
alí nas cacharelas
asei unhas patacas.
Proba unha. Unha meiga
enviou unha carta. ¿Onde
a puxen, a carta esa?
Se cadra perdina.

Ah küll on tulised!
Las jahtuvad väheke.
(1983)

KEVADEAEG

Kased kinkudel lõhnavad.
Tahaks tuppagi tuua neid.
Oleks tõsistes tubades
kevadet ometigi.

Lähme õed-vennad üheskoos
välja uksest ja väravast!
Igatüks terav nuga
võtku kah ikka ligi.

Ah see vend mul veel väetike.
Mina suur lähen vennata.

142

Ladvad jätame kasvama.
Lindudel üle lennata.
(1983)

HAIGE

Tundsin tuuletõmbust rinnus
ja jäin tõvevoodi.

Anti rohtu,
ilmatarku ravitsema toodi.

Üks ei mõistnud, teine teadnud,
kolmas ütles – hilja.

Laiast laanest nõid me majja
jõudis öösel hilja.

¡Ai, como queiman!
Déixaas arrefriar un pouco.

(1983)

PRIMAVERA

Os bidueiros arrecenden nos outeiros.
A unha gustaríalle metelos na casa.
Así habitacións serias
acadarían por fin algunha primavera.

¡Saíamos xuntos, irmás e irmáns,
fóra da porta e do portalón!
E levemos tamén
unha serra afiada.

Ah, ese irmán meu aínda é moi pequeno.
Eu son unha rapaza grande, vou ir sen irmán.

Habemos deixar que medren os cotiños das árbores.
Para que os paxaros voen por riba delas.

(1983)

143

A ENFERMA

Notei unha corrente no peito
e fiquei doente na cama.

Déronme menciñas,
trouxeron uns sabios para me curar.

Este non entendía, estoutro non sabía,
o terceiro dixo: tarde de máis.

Dun fondo bosque chegou unha bruxa
á nosa casa entrada a noite.

Hallid juuksed ripakile,
sõnus ta mis suutis.
Koidu eel mu haige keha
mustaks linnuks muutis.
Nüüd see puhkab keset linna
hallil kivikujul.

Aga hing käib ilmas ringi
kirju koera kujul.

(1983)

KULDNE

Oi pime. Kus valgus?
Näe väreleb.
Kuid kõrgel, ei küüni pihk.

Ja kus nüüd
mu poeg on? Ah polegi
veel olemas? Nutu-tihk
juba kuuldus mu kõrvu,
ta särav mõõk
juba löi
ja ta nahkne rihm
tõmbus pingule.

Tule!

Tule nüüd.
Lasku liikmeile, kuldne vihm.

(1986)

TUULEGA

Pärtel mu poeg pane puhkama pea
pärast päevatööd palavat pikka
Rohi rahuneb rukkipõld vaikseks jääb
just nüüd algab igavik ja
meie jääme
Sina magad kuid

Co cabelo gris despeitado,
botou os esconxuros o mellor que puido.
No abrente xa mudara
o meu corpo enfermo nun paxaro negro.
Agora acouga no medio da vila
sobre unha figura gris de pedra.

Pero a miña alma vaga polo mundo
como un can de palleiro.

(1983)

DOURADA

Ah, está escuro. ¿Onde está a luz?
Mira, alí palpebrea.
Tan alta que non lle chego coa man.

¿E onde está agora
o meu fillo? ¿Aínda non
existe? O pranto
chegoume xa aos oídos,
a súa espada brillante
xa golpeou
e o seu cinto de coiro
axustado.

¡Ven!

Vente agora.
Descende sobre os meus membros, treboada de ouro.

(1986)

COVENTO

Pärtel meu fillo pousa a cabeza
despois do longo e ardente día de traballo
A herba acouga o centeo garda silencio
agora mesmo comeza a eternidade e
nós ficaremos
Ti dormes pero

mina valvan mina ei lahku
Tasa tuuluke tuhiseb
tugevneb
torm
tõuseb sajandeid
tõukab lahku
Rohi rabeleb surub end ligi maad
hoia sinagi mullast kinni kui saad
Enam elusid keegi ei loegi
Neid on päratu palju
Kõik ajad on täis
minu tuulenäolisi poegi
(2000)

TAEVAS VÕI MAA
enam vahet
ei tee ükski inimsilm
Tuleb hoogude kaupa rahet
vastu nägu
Nii armastan pahet
Marutuul on mu lemmikilm
milles elada tahan
Vahel
möödub jooksuga tüdrukuid
Rahel
hõikab üks Tule meiega
Ei
Ma ei kuule Teen näo
et ei
(2000)

KANGELASED OMAVAHEL

Kust tulek? Kuhu minek?
Ah, kangelasteo
poole olen just tõttel.
Möödamannes — üks mees oli kalju peal
kinni, mingi lind

eu cóidote non marcharei
Un suave bris asubía
medra
unha treboada
xurde acinca
xebrando séculos
A herba pelexa abátese no chan
ti tamén aférrate á terra se podes
Xa ninguén conta vidas
Son innumerábeis
Todas as épocas están cheas
de fillos meus coa cara ao vento
(2000)

CEO OU TERRA
non hai ollo humano
que poida distinguilos xa
Sarabea a chuzos
na cara
Gústame así o vicio
O vento proceloso é o meu favorito
o tempo no que me gustaría vivir
Ás veces
pasan rapazas correndo
Rahel
unha berra Vente con nós
Non
Non oio poño cara
como se non
(2000)

147

HEROES MUTUOS

¿De onde vés? ¿Onde vas?
Oh, só bulo
a un feito heroico.
De paso — un home estaba alí nunha peneda,
amarrado, un paxaro

teda tüütas seal.
Ma kõitsin ta kaljust lahti.
Ja ise? Mis ettevõttel?

Ühe üle-mere poikaga
mul oleks arveid klaari.
Möödamannes mõnd ilmanukka
ma väisasin — sadamaid saari,
sääl sai just üks plika hukka.
Rohkem kõnelda pole mahti.

(2000)

LAPSE ELU

Kus su vend?
Miks sa üksi õue peal?
Kus su õde — ta põll ja pats?

148

Vend kasvas suureks
On lahkunud
Õde ilma ei mahtunud
Näed ise kui kitsas plats

Sõber on
üle tee

Mis su ema teeb?
Ah ema Oh tema
võitleb seal
lohega üheksapäisega
Supp sel ajal keeb

Mis su isa teeb?
Ma ta nägu ei tea
tema töötab ja hea
kui mõnikord aega saab
otsaeest
higi pühkida käisega

[1999]

anoxábao.
Ceibeino da peneda.
¿E ti? ¿En que andas a cismar?

Teño que axustar contas
cun rapaz polo mar.
De camiño visitei algúns recantos
do mundo — portos, unha illa
onde desgraciaron unha moza.
Sen máis tempo para falar.

(2000)

A VIDA DA NENA

¿Onde vai teu irmán?
¿Por que estás soa no xardín?
¿Onde está túa irmá — o seu mantelo e a súa trenza?

O irmán medrou
Marchou
A irmá non tiña sitio no mundo
Xa ves qué pequeno é o xardín

Unha amiga está
na outra beira da estrada

¿Que fai túa nai?
Ah miña nai Oh está
a pelexar
contra un dragón de nove cabezas
Mentres ferve a sopa

¿Que fai teu pai?
Non lle coñezo a cara
traballa e abonda
se lle chega o tempo de cando en vez
para limpar o suor
da fronte coa manga

[1999]

Hasso Krull

JUUDID

Ega keegi teist ei tea, mis edasi teha.
Päevalillede kõrval kühmulised töösaapad
ning lamavate kehade vormid;
peegeldus, unistus, surematu katkend...
Nii, nagu nad unustas su jalamile sõbralik ilu.
Ja ööd, tumedad nagu nahk...
Pikkamisi, pikkamisi,
mantlihõlmu vaevu järele vedades.

154

Näed nüüd, valgus pole sama roheline enam.
Nagu see oli "vanades käsikirjades"...
Mida öelda siis; saabaste varjud kuu-kujulised,
nende nahk elav, kõik õitseb sõbralikult
sel surnuaial. Tilk tilga järel.
Peenike, peenike masinavõll.
Nagu uus silm, mis näeb asju,
nagu need helendavad, elusad ja kadunud,
ja ei saa tagasi tulla.

(1993)

MODERN DISCOURSE

Vanasti oli inimestel selge ja kindel maailmapilt.
Ei hakatud uuesti jalgratast leiutama,
sest juba Buddha ütles.
Ja Kristus ja Muhamed ja Aristoteles.
Juba Konfutsius käskis kõigil

XUDEOS

Ben, ningún de vós sabe o que vai facer despois.
A carón de xirasois botas de traballo embarradas
e formas de corpos deitados;
un reflexo, un soño, un fragmento inmortal...
Tal como a amigábel beleza os esqueceu aos vosos pés.
E as noites, escuras como a pel...
De vagar, de vagar,
a penas arrastrando os faldóns do abrigo.

155

Ves, logo, que a luz xa non é tan verde como antes.
Como era nos “manuscritos antigos”...
Que dicir, entón; as sombras das botas con forma da lúa,
a súa pel viva, todo florece de xeito amistoso
neste cemiterio. Gota a gota.
Un delgado, delgado eixo dunha máquina.
Como un ollo novo que ve cousas,
como aqueles que alumean, vivos e perdidos,
e non poden volver.

(1993)

MODERN DISCOURSE

Nos vellos tempos a xente tiña unha visión do mundo clara e definida.
Non tentaban inventar as bicicletas novamente,
porque Buda xa falara.
E Cristo e Mahoma e Aristóteles.
Confucio aprendéralles xa a todos

vasaku näopoole ette pöörata.
Lapsed jõid piima, kasvasid nagu taimed,
naine tegi köögis süüa.
Valitses tugevama õigus.
Kellelgi polnud kuhugile kiiret, polnud ruttamist
ega masinate mürisemist,
viina oli, karskust oli.
Juba Hegel ütles.
Juba Goethe ütles.
Suurem ei tohtinud väiksemale liiga teha.
Võideldi mees mehe ja naise vastu.
Igaüks peab iga päev
vähemalt viis mintsu mediteerima.
Vanasti elati looduses, elati harmoonias,
kord oli majas.
Oh aegu, oh kombeid, oh üldinimlikkust!
Oh loomulikkust!
Ainult kristlus on eetiline.
Kui saaks selle aja kordki tagasi,
võiks või vabrikusse tööle minna.

(1993)

156

MÄNNI-ASJU

Mänd on väga ilus. (Paavo Haavikko)

1.

No näedsa, see mänd on nüüd ilusasti kokku murtud
ja elab pea kohal.
Tal on üks tõlgitud teenija sees.
Jookseb täpselt minu silmade vahelise keskmise kauguse
poole, ja midagi on valesti läinud,
kohe parandan.
Nüüd on meie seas neid, kes on teist nägu kui meie.
Näiteks vanad inimesed. Ka nende sõbrad.
Selle männi tunnuseks on seekord väga pikk patsipael
ja piitsapiug seljal,
üks inglise orden persse peal.

a presentaren a meixela esquerda.
Os nenos bebían leite, medraban como plantas,
a dona da casa facía o xantar na cociña.
Reinaba a lei dos fortes.
Ninguén tiña que bulir a ningures, non había présa
nin estrondo de máquinas,
había vodka, había temperanza.
Xa dixo Hegel.
Xa dixo Goethe.
Os grandes non podían danar aos pequenos.
A loita era de home contra homes e mulleres.
Cómpre que se medite a diario,
poñamos que cinco minutos.
Nos vellos tempos vivían coa natureza, vivían en harmonía,
todo era como tiña que ser.
¡Oh tempos! ¡Oh costumes! ¡Oh universalidade!
¡Oh naturalidade!
Só Cristo era ético.
Se cando menos se puidese regresar a aqueles tempos un instante,
entón mesmo traballar nunha fábrica sería aceptábel.

(1993)

157

COUSAS DE PINOS

Un pino é moi fermoso (Paavo Haavikko)

1.

Mira, este pino foi dobrado como é debido
e vive por enriba da cabeza.
Tèn dentro un servente trasladado.
Vai exactamente cara a unha distancia media entre
os meus ollos, e algo saíu mal,
vouno corrixir a escape.
Agora hai xente entre nós con caras distintas das nosas.
Por exemplo os vellos. E os seus amigos.
O pino caracterízase esta vez por unha cinta moi longa
e unha tralla no lombo,
unha medalla inglesa no ollo do cu.

2.

Mänd on niimoodi ehitatud, et tema kõrval
ei või olla teist mändi.

Tegelikult on, aga kaugemal. Siis
tuleb võtta oma kahe näpu vahele oma kõige peenem
juuksekarv.

Hobused on teile tänulikud.

Nende silmad on nagu öökuningannad.

Nõrgub pea tohutu suurtest pragudest sisse
süütab sigareti joondu valvel lühike.

Selles mõttes on mänd universaalne, aga
tema struktuur pole mingi puu-diagramm, vaid
kloostri raamatukogu,
vana Jorge Luis Buñuel.

3.

Tulime kahekesi mööda pikka koridori edasi.

See oli sumeri kooliõpetaja.

Tema kõrvades olid sisalikud.

Naeratasime.

Ta lubas, et aanab meile valusa õppetunni, valgustades
vesta neitseid.

Panime seda hästi tähele.

Mis ta ütles, et me ei ütleks.

Kahel pool teed on täpselt ühesuguseid põõsaid.

Kes kurat need siia istutas, seda teab ainult see
mänd.

(1993)

2.

O pino foi feito de tal maneira que ao seu lado
non pode haber outro pino.

De feito, haino, pero máis lonxe. Logo
cómpre coller cos dedos o noso pelo
máis fino.

Os cabalos estanche agradecidos.

Teñen ollos como os florecentes cactus da noite.

Pinga polas enormes fendas da testa
acende un cigarro en formación firme ti cativo.

Neste senso o pino é universal, mais a súa
estructura non é un diagrama arbóreo calquera senón
a biblioteca dun mosteiro,
vello Jorge Luis Buñuel.

3.

Viñamos andando os dous polo corredor.

Ese era un mestre sumerio.

Tiña lagartos nas orellas.

Sorrimos.

Prometeu que nos daría unha dura lección, iluminadora
sobre virxes vestais.

Prestámoslle moita atención.

Que dixo el que nós non diríamos.

Aos dous lados da estrada había mataqueiras idénticas.

Quen demo as plantou alí, só este pino
o sabe.

(1993)

Triin Soomets

AKNA TAGA IGA PÄEV YKSSAMA MAAL:

kuldsed karikakrad keset järve
 õõtsutavad ennast õhtu ootel.
 õhk on hele linnutiibu täis.
 yle taeva lendab üksik puri.
 õhk on hele linnutiibu täis
 ja maas on murtud kõlisevad varred nagu
 ootaksid nad ylestõusmist iga päev ykssama:
 neljakymneaastane eesti keele õpetaja
 sõidab bussis näoga akna poole
 karikakrad libisevad mööda
 õpetaja paneb suitsu ette ja tõstab jala yle teise,
 akna taga on tuul.

(1990)

KITSAS KLEIDIS GYNEKOLOOG KÕPSUTAB VASTU

vaatab roheliste silmadega mu lillelist loori
 päevitatud põsed metalselt helgivad
 lõputa koridoris taganen kätega varjaten
 valget tuhmi nahka rohelised seinad
 suunavad tupikusse taburetile
 ta võidukalt paneb jala mu rinnale
 rebiden käevõrusid murden mu käsi
 kuni kolinal — — —
 no olen olen syydi 25000 korda
 kirjutage see ometi ykskord yles
 hyydke see ometi ykskord
 kõikide pioneeride pikaajalisse mälusse.

(1990)

TRAS O CRISTAL TODOS OS DÍAS O MESMO CADRO:

as camomilas douradas no medio do lago
 abanean mentres agardan pola atardecida.
 no aire escintilan as alas dos paxaros.
 unha vela solitaria singra ao ceo.
 no aire escintilan as alas dos paxaros
 e na terra tinguílean os talos rotos como se
 agardasen unha resurrección sempre o mesmo:
 un mestre de estonio de corenta anos
 viaxa no bus coa faciana no cristal
 as camomilas discorren presurosas
 o mestre acende un cigarro e cruza as pernas,
 alén do cristal sopra o vento.

(1990)

CHEGA UNHA XINECÓLOGA CON TACONEO E VESTIDO AXUSTADO

mira cos seus ollos verdes para o meu veo de flores
 as súas meixelas morenas coruscan como o metal
 recúo por un corredor sen fin cubrindo coas mans
 paredes verdes de pel branca esvaída
 levan dereitas cara a un calexón sen saída nun tallo
 ponme o pé victoriosa no peito
 esnaquizando pulseiras rompéndome a man
 ata que cun estrépito — — —
 ben son son 25.000 veces culpábel
 escriboo finalmente
 bérroo finalmente
 á memoria perdurábel dos pioneiros.

(1990)

YLDISELT – YKSKÕIK.

Oleme rännanud, väsimust teeseldes
oianud kõrgete puude
all sinises rohus,
loojangu leegid ei ole
meid vigastanud, mõnel
sõnal on justkui veel tähendus.
Ma ei tea unistustest rohkem kui
elust, Calderon lubas
tuua sinist suhkrut meie kohvijoomise
jaoks teisipäeval. Ma ootan sind
poe ees lõunapäikese käes,
viimane enne pööripäeva, jah,
lahinguni on jäänud kõigest üks päev,
siiagi peaks paistma, kuidas põlevad

— — — —
sosinal töötab kellegi hing,
lahkuden lehekyljelt 236:
ärge eksami pärast muretsege,
armastus pole iialgi loomuvastane,
mõlema hinged tõusevad taevasse.

(1990)

166

YLE TÄHTVERE KATUSTE PÕGENES

võlismaale keegi Eduard V
siis oli revolutsioon
nyyd keegi enam nii ei tee
täna lahkuvad ninad yksteise sabas
bussid kui punased paelussid
ja rappuvad raudteest yle.
rongi ei ole veel tulnud.
kummel kõigutab kyll oma kuppe
ja ylesõidu valvur valvab nuppe.
tõkkepuu taha kaob linn
ja piseneb pärliks põllumaa peale.
tulid ennegi selle peale.
hea on tulla kui oled ainult ise
syydi ebamugavustundes
võlglaste tundes kurat teab kelle ees
lugedes öö läbi rännates jõge pidi
saad sellest lahti oled rahul
põgenematagi

(1990)

EN XERAL — MALIA TODO.

Temos deambulado simulando fatiga
laiámonos entre a herba azulada
baixo as altas árbores,
as lapas do solpor
non nos feriron, algunhas
verbas aínda semellan ter sentido.

Sei máis de soños que
da vida, Calderón prometeu
traer sucre azul para o café
do martes. Agardareite
diante da tenda ao sol do mediodía,
o derradeiro antes do equinoccio, si
só resta un día para a contenda,
deberíase ver tamén dende aquí cómo arder

— — — —

moumeando a alma de alguén promete,
ao deixarmos a páxina 236:
non se preocupen polo exame,
o amor xamais é antinatural,
ámbalas dúas almas ascenderán ao ceo

(1990)

167

POLOS TELLADOS DE TÄHTVERE UN TAL

Eduard V fuxiu ao estranxeiro
logo houbo unha revolución
agora ninguén faría outro tanto
hoxe uns van ao rabo dos outros
buses como tenias vermellas
e cruzan os raís aos tombos.
o tren aínda non chegou.
a camomila silvestre abanea a cabeza
e o gardabarreira observa botóns.
a vila desaparece tras a estrada
e redúcese a unha pérola no campo.
ocorréuseme aínda antes
é bo chegar cando só ti mesma
tes a culpa do desacougo
dun debedor antes de que o demo saiba quen
lendo a través da noite e vagando polo curso do río
záfaste del estás satisfeita
mesmo sen fuxires

(1990)

MA MÄNGISIN SU KEHAGAGI

kui muud teed olid tõusnud taevasse
kui muud varjud olid alasti
ma katsin ja kaunistasin

— — —

tuuled puhusid yle
pasunad pruuskasid
pillimees purjutas nurgas
palkseintega majas, tõesti:
inimese määratlus
mäng kui mudel

tule minuga Toledosse

(1999)

VIHM, VIHM SAJAB MINUSSE.

Kõik mu klaasid on lennanud puruks.
Tähed sätendavad mu paljastatud sydamel,
lind paneb võpatama mu pilgu.

See siin on minu laul:

168 sel sekundil, kui tahan olla, lakkan olemast,
mu tasakaal on mööduja ekslevas mõttes, nooruki tujus.
Tyhi on mu tugi, tähtipeegeldav klaas, aga teadmatut tähendust täis.
Kui kõnelen, kiirus ja kaugus naeravad: nõus.

(1999)

SULLE MA KINGIKSIN SYDAME, KUID MA EI LEIA

kusagilt isegi ta tulilillede lõhna,
olen ta kaotanud kuhugi, kus tuli käia
kuldsete puude all, tunda laugudel tumedat vihma.

Sulle ma kingiksin öö, kuid ma ei leia
tähte, mis tõustes kuulutaks päeva lõppu,
hommikult tuleb sul huuled mu huultel hoida,
keset päikselist päeva mind võtta.

Sulle ma kingiksin enda, kuid ma ei leia
kusagilt isegi liiva vajunud jälge,
sul tuleb tuuli pyyda ja varjude kannul käia
kuulmatult-kergelt.

(1999)

ATA XOGUEI CO TEU CORPO

cando outros camiños subiran ao ceo
cando o resto das sombras estaban núas
Eu vestinme e pinteime

— — —
os ventos sopraban
as trompetas zoaban
un músico bebía no recanto
dunha casa grande, de certo:
a definición dun home
o xogo como patrón

ven comigo a Toledo

(1999)

A CHUVIA, A CHUVIA ENCHÓUPAME.

Todas as miñas lentes feitas anacos.

As estrelas escintilan no meu corazón espido,
a miña mirada sobresáltase cun paxaro.

Esta é a miña canción:

cando quero ser deixo de ser,
a miña estabilidade é un camiñante nun pensamento perdido, no antollo dun mocete.
Estou desamparada, o cristal reflicte estrelas, pero cheas de sentidos ocultos.
Cando falo, a velocidade e a distancia sorrín: cadraron conformes.

(1999)

EU DÁBACHE O CORAZÓN, PERO NON DOU ATOPADO

por ningures sequera o ulido dos seus cálices,
perdino nalgún sitio, onde se vaga
baixo árbores douradas na escura choiva con pálpebras húmidas.

Eu dábache unha noite pero non dou atopado
a estrela que con saír declarase a fin do día,
pola mañá terás que manter os teus labios nos meus,
tomarme nun día soleado.

Eu daríame a min mesma, pero non atopo
por ningures sequera unha pegada afundida na area,
has ter que coller folgos e seguires as sombras
silandeiro-lixeiro.

(1999)